

Sisällysluettelo

Rahoitusmarkkinakriisillä välillisiä vaikutuksia myös suomalaisiin pankkeihin

- Suomalaisen pankkien tilanne hyvä.
- Rahoituskriisin välittömät vaikutukset tähän mennessä kohtuullisen vähäiset, mutta välillisiä vaikutuksia odotettavissa.
- Pankkien tuloksiin vaikuttaa ratkaisevasti tuleva talouskehitys ja rahoitusmarkkinoiden tilanne.
- Stressitestien mukaan pankkisektori kestää makrotalouden huomattavaakin heikkenemistä.

Taloudellisen toimintaympäristön näkymät heikkenevät, kun rahoitusmarkkinoiden levottomuus jatkuu

- Talouskasvun ennakoitaan hidastuvan odotettua enemmän.
- Rahoitusmarkkinahäiriö heijastuu voimakkaasti markkinakorkoihin.
- Rahoitusmarkkinoiden epävarmuus on edelleen suurta, eikä tilanteen paranemisesta ole riskilisten kehityksen perusteella vielä merkkejä.
- Yhdysvalloissa hyvin merkittäviä tapahtumia, joiden vaikutuksia rahoitusmarkkinoiden kriisin keston on ennenaikaista arvioida.

Pankkien stressilaskelmat elokuulta 2008

- Pankkien vakavaraisuutta arvioitiin elokuussa 2008 valmistuneessa stressiskenaariolaskelmassa.
- Skenaarissa Yhdysvaltojen asuntomarkkinoilta alkanut turbulenssi jatkuu ja vaikutukset leviävät myös Suomen makrotalouteen.
- Minkään pankin tai pankkiryhmän vakavaraisuus ei vaarannu skenaarion mukaisessa tilanteessa.
- Tulosten arvioinnissa on muistettava riippuvuus valitusta skenaarista ja se että myös vakavaraisuutta parantavat tekijät huomioidaan tuloksissa.

Sijoitus- ja palkkiotuottojen vähentyminen käänsi pankkien kannattavuuden laskuun

- Muut tuotot kuin korkokate laskivat selvästi kansainvälisen rahoituskriisin myötä.
- Viitekorkojen noususta johtuva pankkien korkokatteen positiivinen kehitys ja lainanantovolyymin kasvu vaimensivat rahoitusmarkkinakriisin vaikutuksia pankkeihin Suomessa.
- Heikentyneet talousnäkymät vaikeuttavat kannattavuuden ylläpitämistä. Kulukontrollille tulee taas tarvetta.

Suomalaisten pankkien vakavaraisuus heikkeni

- Huolimatta vakavaraisuussuhdelukujen viimeaikaisesta laskusta suomalaiset pankit ovat kansainvälisesti tarkasteltuna edelleen vakavaraisia.
- Suomalaisen pankkien omien varojen laatu on edelleen hyvä.

Luottojen kysyntä jatkunut vielä voimakkaana, viitteitä luottokannan laadun heikkenemisestä olemassa

- Yritysluottokannan kasvu kiihtynyt, kotitalousluottojen hidastunut.
- Ongelmaluottojen määrä kasvaa, merkkejä luottokannan laadun heikkenemisestä olemassa.
- Pankkien arvonalentumiskirjaukset luotoista lisääntyneet.

- Talouden käänne huonompaan velallisten uhkana.

Suomalaisten pankkien likviditeetti kestää markkinahäiriön

- Yleinen epävarmuus markkinoilla on jatkunut ja syyskuussa tapahtuneet suuret rakennejärjestelyt USA:n markkinoilla syvensivät edelleen rahoitusmarkkinoiden kriisiä.
- Suomalaisten talletuspankkien maksuvalmius on säilynyt hyvänä eikä rahoituksen hankinnassa ole ollut ongelmia.
- Talletuskasvu on jatkunut voimakkaana koko vuoden, kun sijoittajat etsivät varmoja sijoituskohteita.

Pankkisektorin korkoriskit alhaiset

- Korkoriskit eivät uhkaa pankkisektorin vakavaraisuutta.
- Pankkien taseiden paisuminen ei ole kasvattanut peruspankkitoiminnan korkoriskejä.

Sijoituspalveluyritysten toimintaympäristö haasteellinen

- Toimijoiden lukumäärä tulee kasvamaan.
- Yritysjärjestelyt vaikeuttavat tulosten vertailua.
- Epäsuotuisa markkinatilanne heikentää tuotto-odotuksia.

Rahastoyhtiöiden pitkään jatkunut nousu taittui

- Rahastomarkkinoilla nettolunastukset jatkuivat.
- Rahastoyhtiöiden palkkiotuottojen pienentyminen jatkui rahastopääomien laskun myötä ja rahastoyhtiöiden kannattavuus heikkeni.
- Rahastoyhtiöiden omien varojen määrä täytti lain vaatimukset.

Rahoitusmarkkinoiden häiriötilanteen vaikutus Suomessa rekisteröityihin sijoitusrahastoihin

- Rahastopääoma noin 55 miljardia euroa elokuun 31.päivänä 2008.
- Lehman-riskiä on sijoitusrahastoissa yhteensä 34,3 miljoonaa euroa: osuus sijoitusrahaston arvosta vaihteli 0.05 - 5.9 %:n välillä.
- Venäjän markkinahäiriön seurauksena neljä rahastoyhtiötä keskeytti Venäjä-rahastojensa lunastukset ja merkinnät.
- Rahoitustarkastus tutki yrityslainojen arvostusta sijoitusrahastoissa haasteellisesta markkinatilanteesta johtuen.

Karkaako mopo käsistä?

- Rata on tuottanut säästämiseen, lainoihin ja pikavippeihin liittyviä tehtäviä peruskoulun ysiluokkalaisille. Karkaako mopo käsistä? -niminen tehtäväkokonaisuus on julkaistu Suomen Pankin Euro.fi-verkko-opintopaketissa.

Rahoitusmarkkinakriisillä välillisiä vaikutuksia myös suomalaisiin pankkeihin

Suomalaisten pankkien tilanne hyvä

Tuloksen heikkenemisestä huolimatta suomalaisten pankkien kannattavuus on edelleen hyvä. Pankeilla on myös hyvät puskurit yllättävien tappioiden varalle eli niiden vakavaraisuus on vahva. Kaikkien suomalaispankkien vakavaraisuus ylittää vaaditun tason (8 %): vaihteluväli 30.6.2008 10% -22%. Koska suomalaiset pankit eivät juuri sijoittaneet subprime-lainoihin, niiden luotettavuus säilyi hyvänä ja siten kohtuuhintaista rahoitusta on ollut rahoitusmarkkinahäiriön aikanakin saatavilla riittävästi. Suomalaisten pankkien likviditeettitilanne on siis säilynyt hyvänä.

Rahoitusmarkkinakriisin suorat vaikutukset jäänevät vähäisiksi

Rahoitusmarkkinakriisi on näkynyt suurena epävarmuutena ja kurssien laskuna pääomamarkkinoilla ja luottamuspulana rahoituksen tukkumarkkinoilla. Kriisi on johtanut niiden rahoitusalalla toimivien yritysten välittömiin ongelmiin, joilla on riskiä laskevilla kiinteistömarkkinoilla (erityisesti USA:ssa) ja joiden rahoitus tapahtuu suurelta osin tukkumarkkinoilta. Suomalaispankkien ja hyvin monien eurooppalaispankkien kohdalla kriisin välittömät vaikutukset ovat olleet vähäiset, koska niiden liiketoimintaan ei ole kuulunut näitä toimintoja, joissa riskit ovat mittavasti realisoituneet.

Rahoitustarkastuksen keräämien tietojen mukaan suomalaisilla pankeilla ei ole vakavaraisuutensa ja kokoonsa nähden merkittäviä riskejä Lehman Brothers –ryhmästä eikä vakuutusyhtiö AIG:stä sen enempää kuin Yhdysvaltain liittovaltion haltuun ottamista investointipankeista (Fannie Mae, Freddie Mac). Suomalaisten pankkien saamiset Lehmaniilta olivat syyskuun puolivälissä markkina-arvoltaan 166 miljoonaa euroa ja AIG:ltä 36,5 miljoonaa euroa. Saamiset koostuivat joukkovelkakirjasijoituksista, johdannaissopimusten positiivisista markkina-arvoista sekä muista saamisista. Rahoitustarkastus seuraa tiiviisti tilanteen kehitystä ja sen aiheuttamia riskejä yhteistyössä pohjoismaiden ja muiden eurooppalaisvalvojen kanssa.

Rahastoissa rahoitusmarkkinakriisi on näkynyt erityisesti niissä rahastoissa, jotka ovat sijoittaneet Lehman Brothers –ryhmän liikkeeseen laskemiin arvopapereihin. Sijoitusten markkina-arvo oli elokuun lopussa yhteensä 34,3 miljoonaa euroa. Yksittäisillä Suomeen rekisteröidyillä sijoitusrahastoilla oli Lehman Brothersin liikkeeseen laskemia arvopapereita enimmillään 6 % rahastoarvosta, joten vaikutusta voidaan pitää kohtuullisen vähäisenä. Kriisin leviäminen Venäjän markkinoille heijastui myös Suomen markkinoille, sillä 4 rahastoyhtiötä keskeytti Venäjä-rahastojensa lunastukset ja merkinnät. Näin ne hyödynsivät niitä mahdollisia keinoja, joita laki ja säännöt mahdollistavat tällaisissa poikkeustilanteissa.

Rahoitusmarkkinakriisin välillisiä vaikutuksia pankkisektoriin odotettavissa

Rahoitusmarkkinakriisin suorat vaikutukset Suomeen ovat jääneet vähäisiksi, sen sijaan välillisiä vaikutuksia on odotettavissa. Ensiksikin rahoitusmarkkinoiden kriisi voi johtaa yleisen taloudellisen tilanteen ennustettua heikompaan kehitykseen, minkä seurauksena luottoriski voi realisoitua ennakoitua enemmän. Lisäksi riskeiltä suojautumisen hinta nousee edelleen kun markkinoilla vallitseva vakava häiriötila vaan jatkuu. Taantumana aikana myös pankkien muut tuotot, erityisesti palkkiotuotot, supistuvat. Toiseksi epävarmuuden ja luottamuspulana jatkuminen markkinoilla johtaa pankkien rahoituskustannusten nousuun ja se rasittaa yhä enemmän pankkien tuloksia. Kolmanneksi markkinoiden epävarmuudesta johtuva joukkovelkakirjalainojen riskilisien kasvu voi lisätä jo syntyneitä arvostustappioita. Välillisten vaikutusten vakavuuden arvioiminen kriisin tässä vaiheessa on kuitenkin liian aikaista.

Talouskehitys ratkaisevassa roolissa

Rahoitusmarkkinoiden kriisin vaikutukset Suomen pankkisektoriin välittyvät pitkälti yleisen talouskehityksen kautta. Alkusyksyn aikana huolestuttavien uutisten määrä on lisääntynyt ja talouskasvun odotetaan heikenevän ensi vuonna. Rahoituskriisi saattaa entisestään heikentää talousnäkyä. Jos talous kehittyy ennusteiden mukaisesti, pankkisektorille ei aiheudu suuria ongelmia. Mikäli heikko suhdannetilanne kuitenkin jatkuu pitkään, se ei voi olla näkymättä pankkisektorin tuloksissa. Stressitestien mukaan

yhdenkään pankin tai pankkiryhmän vakavaraisuus ei kuitenkaan vaarannu, vaikka talous heikkenisi huomattavastikin.

Talouskehityksen käänne alkaa näkyä konkreettisesti pankkien lainakannan laadun heikkenemisenä. Lainakannan kasvusta huolimatta pankeilla on ollut vuosia poikkeuksellisen vähän ongelmasaamiaisia. Sekä kotitaloudet että yritykset ovat pystyneet hoitamaan lainansa. Kuluvan vuoden aikana tilanne on muuttunut huonompaan suuntaan ja hoitamattomien lainojen määrä on lähtenyt nousuun poikkeuksellisen alhaiselta tasolta.

Asuntojen reaaliset hinnat ovat kääntyneet laskuun, asuntokauppa on hiljentynyt ja myymättömien uusien asuntojen määrä on nousussa. Rakennustoimialalle tilanne on haastava. Myös kasvava määrä isoja lainoja ottaneista kotitalouksista on joutunut nousseiden korkojen vuoksi säätämään lainahoito-ohjelmiaan. Heikentyneet talousnäkyvät laskevat yritysten tulosten nusteita, ja sen seurauksena työllisyyskehitys voi heiketä. Se merkitsisi pahimmillaan kotitalousasiakkaille velanhoito-ongelmien lisääntymistä.

Talouden heikko kehitys heijastuu melko pitkällä viiveellä pankkien tuloksiin, joten syytä erityisen suureen huoleen lähitulevaisuudessa ei ole. Elämme kuitenkin nyt käännekohtaa ja epävarmuuden aikaa makrotaloudessa. Tuleva kehitys on tällä hetkellä vaikeasti ennustettavissa, joten lainanottoa harkitsevan kotitalouden on syytä laskea entistä tarkemmin, minkä suuruisen lainan pystyy hyvin hoitamaan. Asuntomarkkinatilanteen nopean muutoksen vuoksi asunnonvaihettajien kannattaa varoa kahden asunnon loukkuun jäämistä. Epävarmassa tilanteessa on yleensä viisasta myydä ensin vanha asuntonsa ja vasta sitten ostaa uusi asunto.

Rahoitusmarkkinakriisi nostanut pankkien varainhankinnan kustannuksia ja kotitalouksien lainanhoitomenoja

Rahoitusmarkkinoiden häiriötila on vaikeuttanut pankkien likviditeetin hallintaa, mutta suomalaiset pankit ovat selvinneet tilanteesta hyvin, sillä suomalaisia pankeja pidetään edelleen luotettavina. Pankkien likviditeettitilanne onkin hyvä. Talletusten voimakas kasvu on helpottanut pankkien rahoitustilannetta, eikä pankeilla ole ollut paljon tarvetta hankkia kallistunutta pitkäaikaista rahoitusta.

Suomalaisilla pankeilla talletusvarainhankinnan osuus on korkea ja se on osaltaan suojannut niitä jälleerahoitusriskiltä. Tosin talletukset eivät enää ole pankeille yhtä edullista varainhankintaa kuin aikaisemmin, sillä kilpailu on nostanut talletuksille maksettavaa korkoa selvästi. Lisäksi paine monipuolistaa rahoituksen rakennetta pakottaa pankit hankkimaan myös kalliimpaa pitkäaikaista markkinaehtoista rahoitusta, kun pitkäaikaista rahoitusta vähitellen eräännyy. Rahoituksen kallistuminen rasittaa jatkossa pankkien rahoituskatetta riippuen myös siitä miten asiakasmarginaalit kehittyvät.

Ongelmien jatkuminen Yhdysvalloissa ja rahoitusmarkkinoiden häiriötilan pitkittyminen näkyvät myös Suomessa pankkien korkeimpina rahoituskustannuksina ja asuntovelallisten arjessa korkeampina lainakorkoina. Kotitalousasiakkaat ovat jo vuoden verran maksaneet asuntolainojensa koroissa noin prosenttiyksikön rahoitusmarkkinakriisistä johtuvaa riskilisää.

Riski arvonmuutoksiin taas kasvanut

Suomalaisten pankkien vakavaraisuus on vahva ja omien varojen laatu hyvä. Siinä missä monet eurooppalaiset pankit ovat joutuneet hankkimaan uutta omanpääomanehtoista rahoitusta miljardeittain, suomalaisten pankkien tarve on ollut hyvin vähäinen. Tarvetta ei ole ollut, koska pankkisektorin tulokset ovat olleet hyvät ja rahoituskriisistä johtuvat alaskirjaukset ovat olleet pääsääntöisesti kohtuullisen vähäiset. Riski arvonmuutoksiin on kuitenkin taas kasvanut, koska joukkovelkakirjalainojen riskilisät markkinoiden epävarmuuden vuoksi ovat lähteneet uudelleen nousuun. Arvostustappiot voivat rasittaa myös pankkien tuloksia. Luottolamaa eli tilannetta, jossa pankit joutuisivat rajoittamaan lainanantoa riittämättömien omien varojensa vuoksi, ei kuitenkaan ole nähtävissä Suomen rahoitusmarkkinoilla.

Pankit panostaneet riskien hallintaan

Pankkisektori on tällä hetkellä hyvässä kunnossa vastaamaan heikon suhdannetilanteen aiheuttamaan haasteeseen. Vahvan vakavaraisuutensa lisäksi pankit ovat vuosia panostaneet riskienhallinnan

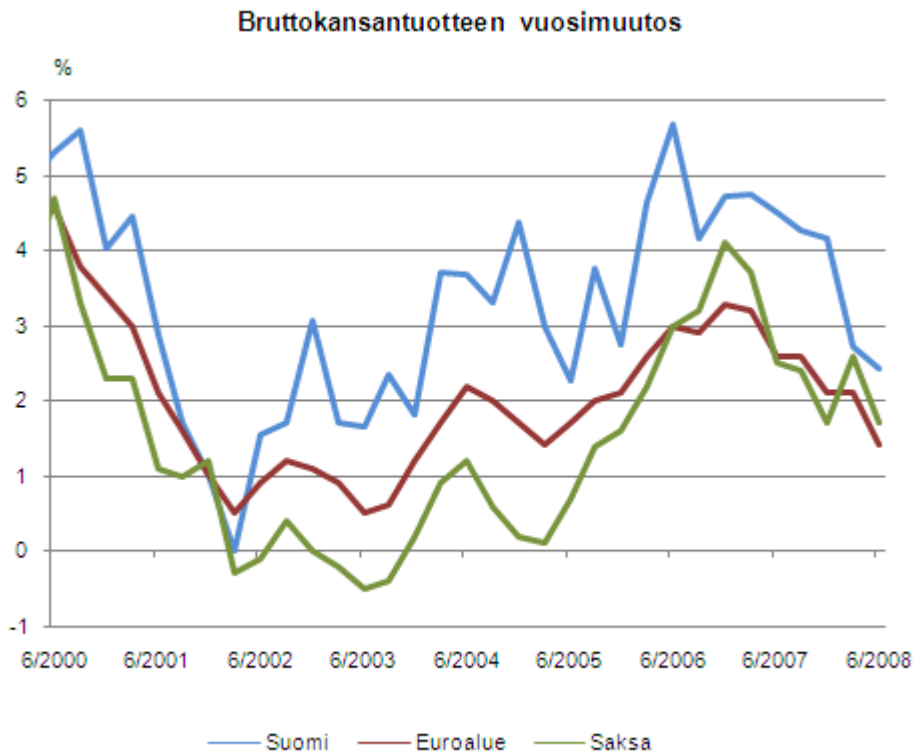
kehittämiseen, ja siten niiden tilanne on selvästi parempi kuin 1990-luvun pankkikriisin aikaan.

Rahoitustarkastus on valvonut markkinahäiriötilanteessa tehostetusti pankkien riskienhallinnan riittävyyttä. Mitään sellaista, mikä vaarantaisi pankkisektorin vakavaraisuutta lyhyellä aikavälillä, ei ole tullut esille. Riskienhallinnan kehittäminen on kuitenkin jatkuva prosessi. Kriteerejä hyvälle riskienhallinnalle täydennetään jatkuvasti yhteistyössä eri maiden valvojien ja toimialan edustajien kanssa.

Lisätietoja antaa

toimistopäällikkö Jaana Rantama, puhelin 010 831 5281.

Taloudellisen toimintaympäristön näkymät heikkenevät, kun rahoitusmarkkinoiden levottomuus jatkuu

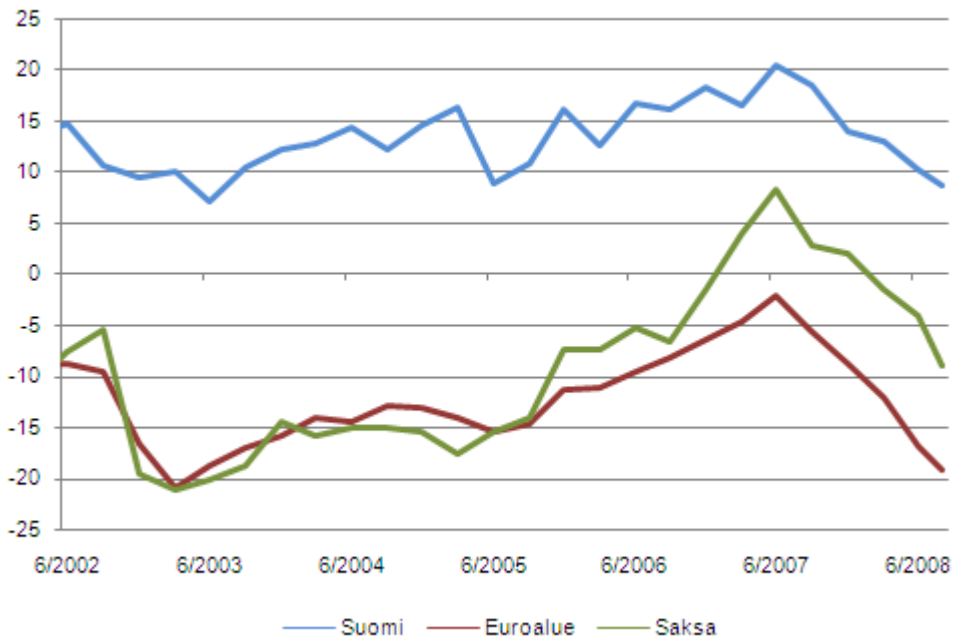

Lähde: Bloomberg

Uusimmissa talousennusteissa maailmantalouden kasvun ennakoitaan hidastuvan rahoitusmarkkinoiden häiriöiden, inflaation nopeutumisen ja luottamusilmapiiirin heikentymisen myötä. Euroalueella kasvunäkymät ovat vaisut, sillä kasvun odotetaan hidastuvan kuluvana vuonna noin 1,5 prosenttiin. Vuonna 2009 kasvu jäänee vain yhteen prosenttiin, mutta sen jälkeen kasvun uskotaan taas hiljalleen elpyvän. Viimeaikaiset rahoitusmarkkinoiden tapahtumat ovat kuitenkin olleet poikkeuksellisia ja merkittäviä, joten niiden kokonaisvaikutuksia rahoitusmarkkinoihin ja seurannaisvaikutuksia maailman talouskasvuun on vielä ennenaikaista arvioida. Talouskehityksen riskien nähdäänkin yleisesti painottuvan ennakoitua heikomman kehityksen suuntaan.

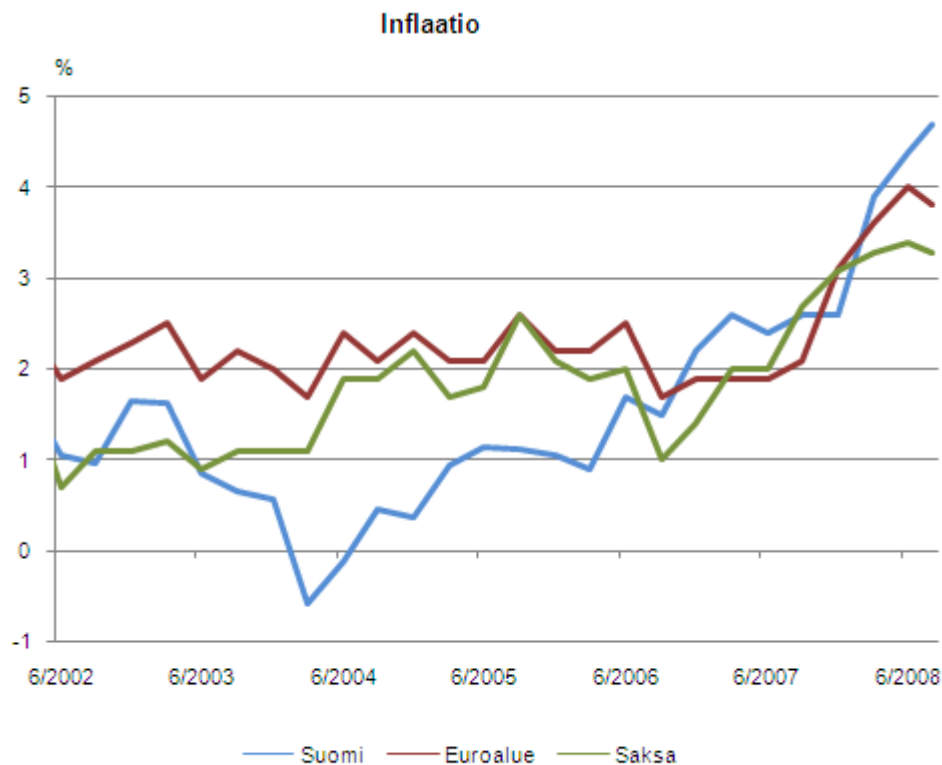
Suomessa talouskasvu on kehittynyt melko samansuuntaisesti kuin euroalueella keskimäärin. Suomessa talouskasvu on kuitenkin edelleen koko euroaluetta voimakkaampaa. Alkuvuonna 2008 Suomen BKT on kasvanut noin 2,5 prosentin vauhtia. Euroalueen talousnäkymät ovat heikentyneet, kun kotitalouksien ja yritysten luottamus on heikentynyt inflaation nopeutumisen, kohonneiden korkojen ja negatiivisten talousuutisten myötä. Euroopan komission julkaisemien maakohtaisten kuluttajaluottamusindikaattoreiden valossa luottamuksen heikentyminen on ollut euromaissa hyvin laaja-alaista. Myös Suomessa kotitalouksien luottamus omaan talouteensa on vähentynyt tuntuvasti ja se on nyt alimmalla tasollaan yli 10 vuoteen. Kotitalouksien luottamus on kuitenkin edelleen kohtuullinen verrattuna muihin euroalueen maihin. Sitä vastoin teollisuuden luottamus on heikentynyt selvemmin euroalueen keskimääräiselle tasolle.

Kuluttajien luottamusindikaattori

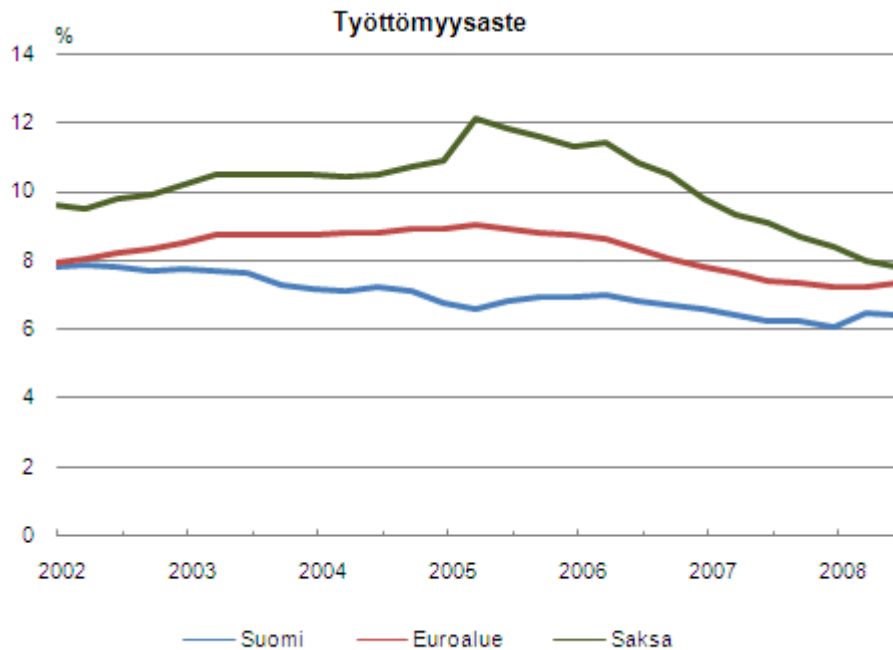
Lähde: Bloomberg.

Inflaatiokehitys on ollut Suomessa viime kuukausina muuta euroaluetta voimakkaampaa. Toisaalta Suomessa on saatu nauttia viime vuosina varsin maltillisesta inflaatiokehityksestä, joten inflaatio-osakki on ollut täällä voimakkaampi kuin euroalueella keskimäärin.

Lähde: Bloomberg

Huolimatta heikentyneistä talousnäkymistä ovat Suomen talouden perustekijät edelleen varsin hyvät. Yritysten kannattavuus on ollut jo pidemmän aikaa hyvä ja julkisen talouden rahoitusasema selvästi ylijäämäinen. Myös pankkien tilanne on vakaa. Talouskasvun hidastumisesta huolimatta työttömyys on vähentynyt edelleen runsaaseen 6 prosenttiin, mikä on noin yhden prosenttiyksikön alhaisempi kuin euroalueella keskimäärin. Hyvä työllisyyskehitys on ollut selvästi positiivinen tekijä ja sen kehitys on avainasemassa myös tulevassa rahoitussektorin toimintaympäristön tilassa, koska se määrittää pitkälle mm. kotitalouksien luotonhoitokyvyn.

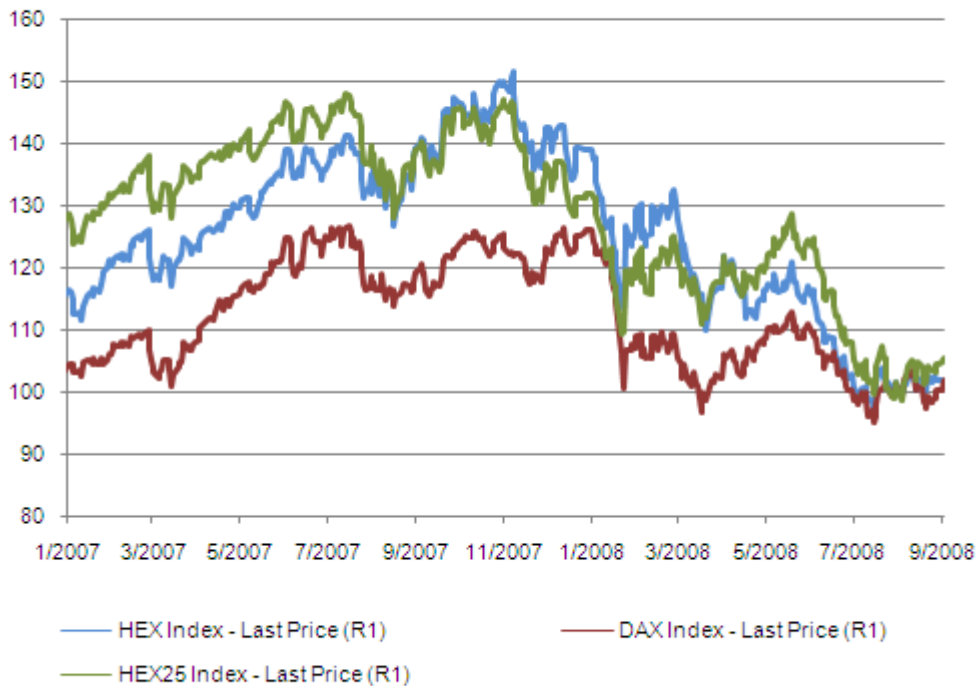

Lähde: Bloomberg.

Kuluttajien lisääntynyt varovaisuus ja kohonneet korot supistavat luotonkysyntää

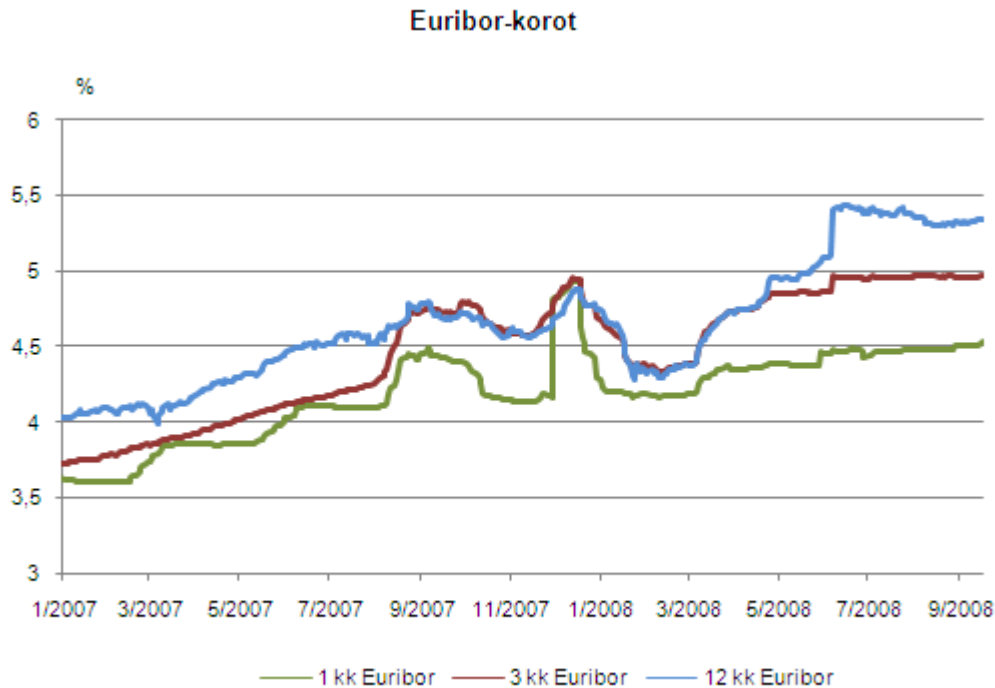
Suomen heikentyneen luottamusilmapiirin takana lienee useita tekijöitä. Talouskasvun rauhoittumisen ohella osakemarkkinoiden voimakas alamäki, kiihtynyt inflaatio ja nousseet korot ovat tehneet kuluttajat aiempaa varovaisemmiksi, mikä todennäköisesti vähentää taloudellista aktiiviteettia ja siten jarruttaa talouskasvua jatkossa. Finanssialan Keskusliiton kesäkuussa julkaiseman pankkibarometrin mukaan kuluttajien luotonottohalukkuuden odotetaan laskevan kuitenkin maltillisesti. Yritysten luotonoton odotetaan olevan yhä vilkasta, mikä heijastanee paitsi yhä jatkuvia investointeja, myös markkinaehtoisien rahoituksen saannin vaikeutumista ja kallistumista globaalin rahoitusmarkkinahäiriön jatkumisen takia.

Eräitä osakeindeksejä skaalattuna yhteen

Lähde: Bloomberg

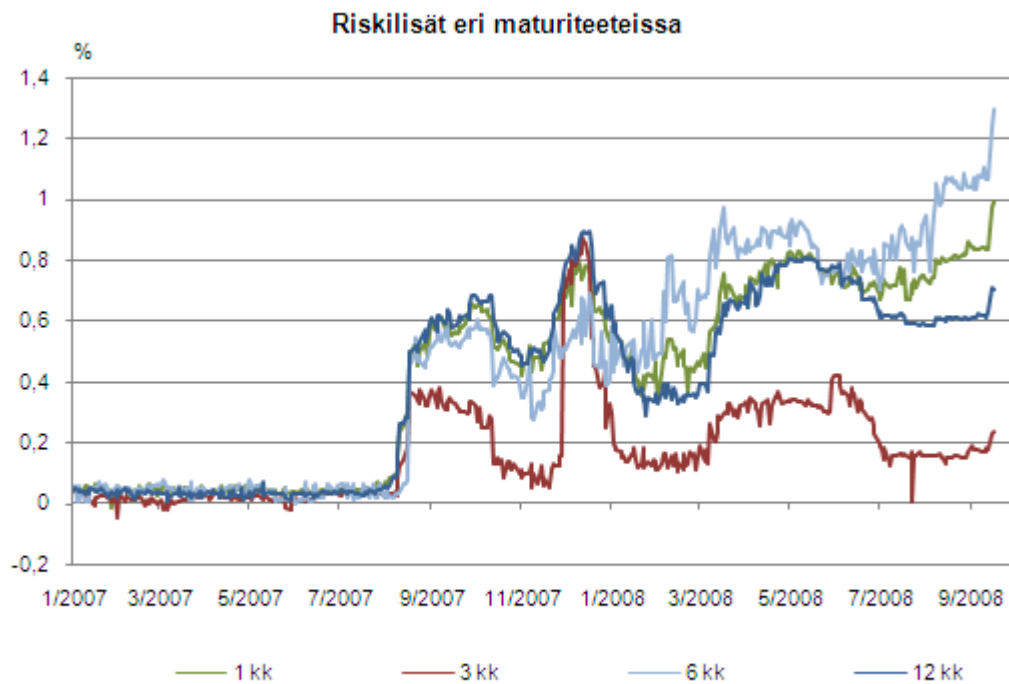
Kuluttajien kasvanut varovaisuus on heijastunut myös säästämiskäyttäytymiseen. Talletusten suosio on kasvanut, kun rahastosäästöt ovat supistuneet osakekurssien laskun myötä. Toisaalta myös korkojen nousu on jo vaikuttanut kulutusta alentavasti. Talletusten korkojen nousu on kasvattanut talletusten kilpailukykyä suhteessa muihin säästämistuotteisiin.

Rahoitusmarkkinahäiriö heijastuu voimakkaasti Euribor-korkoihin

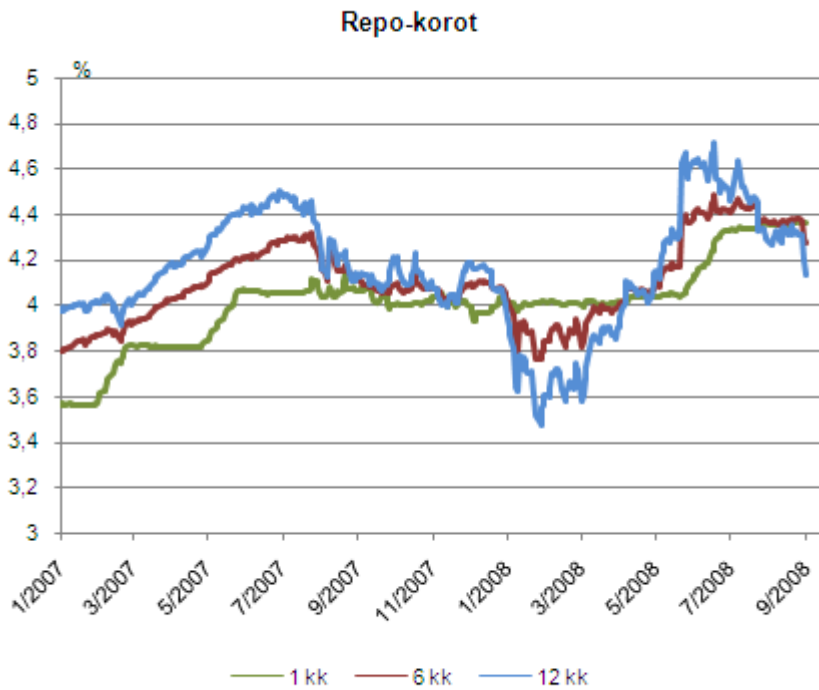
Lähde: Bloomberg

Pankkien luottoasiakkaiden lainanhoitokulut ovat yleisesti lisääntyneet korkojen nousun seurauksena. Keskeiset viitekorot eli pankkien väliset euribor-korot sekä pankkien omat primekorot ovat nousseet historiallisen alhaisesta runsaasta kahdesta prosentista jo viiden prosentin yläpuolelle. Suomen Pankin keräämän luottokantatilaston mukaan keskimääräinen asuntolainakorko oli heinäkuussa 5,49 %, kun se vuotta aiemmin oli 4,90 %.

Korkojen nousun taustalla on ollut erityisesti pankkien välisen rahoituksen riskilisien kasvu. Loppukevään ja alkukesän aikana myös markkinoiden korko-odotusten muuttuminen näkyi korkojen kehityksessä. Pankkien keskinäisen vakuudellisen ja vakuudettoman luotonannon välinen korkoero (riskilisiä) on pysytellyt historiallisesti korkealla tasolla, erityisesti pidemmissä (yli 1 kuukauden) maturiteeteissa.

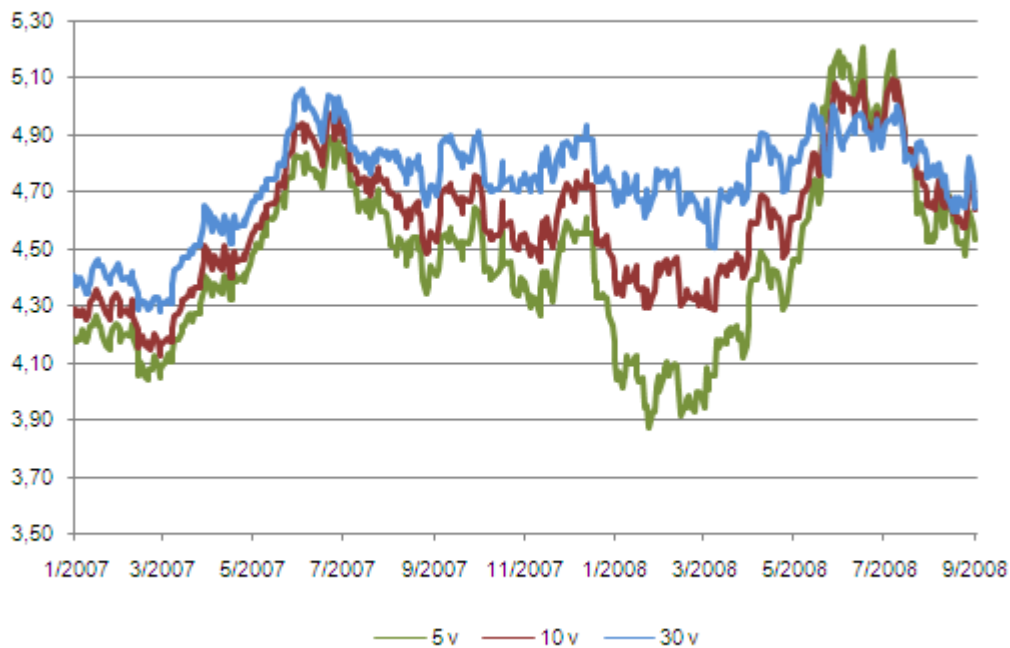
Sen sijaan pankkien välisen vakuudellisen luotonannon korot ovat heijastelleet euribor-korkoja paremmin muuttuneita korko-odotuksia. Ennen nykyistä rahoitusmarkkinakriisiä, kun riskilisät olivat vielä hyvin alhaalla, kulkivat vakuudelliset ja vakuudettomat korot lähes käsi kädessä. Kriisin myötä vakuudelliset korot laskivat jopa yhden prosenttiyksikön alemmaksi kuin vakuudettomat markkinakorot. Ilman kriisin synnyttämää riskilisien kasvua euribor-korot voisivat olla tällä hetkellä reilusti, jopa runsaan prosenttiyksikön nykyistä alhaisempia.

Lähde: Bloomberg

Alkusyksyn aikana - rahoitusmarkkinahäiriön syventyessä ja reaalitalouden näkymien heikentyessä - koronlaskuodotukset ovat virinneet euroalueella. Tämä näkyy mm. pitkissä koronvaihtosopimuksissa, joiden korot ovat laskeneet hieman. Pitkien koronvaihtosopimusten kehitystä voi seurata, kun harkitsee esimerkiksi asuntolainansa sitomista pidemmäksi määräajaksi kiinteään korkoon. Pankki lisää markkinoilla noteerattavaan koronvaihtosopimuskorkoon asiakaskohtaisen marginaalin muiden viitekorkojen tapaan.

Koronvaihtosopimukset (5, 10 ja 30 vuotta)

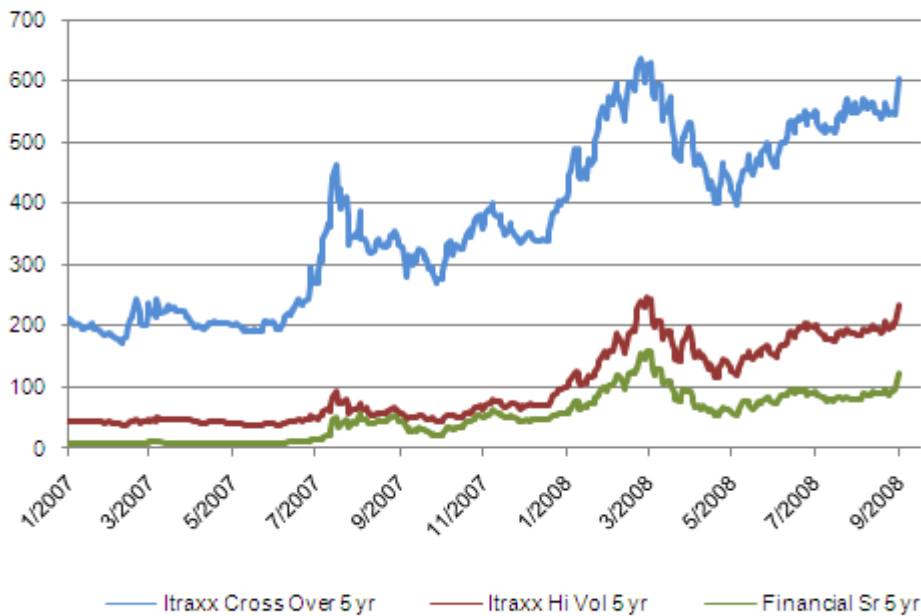

Lähde: Bloomberg

Luottoriskilisät ovat edelleen korkealla

Rahoituskriisin synnyttämä luottoriskilisten kasvu näkyy yhä yrityslainamarkkinoilla (esim. ITraxx CDS-indekseissä). Erityisesti heikomman luottokelpoisuusluokan yritysten luottoriskilisät ovat edelleen korkealla, mutta myös paremman luottoluokan sekä rahoitusalan yritysten luottoriskilisät ovat yhä historiallisesti tarkasteltuna korkealla tasolla. Lisäksi yrityslainamarkkinoilla likviditeettitilanne on selvästi kireämpi kuin ennen kriisiä. Yrityslainamarkkinoiden luottoriskilisten kasvu saattaa aiheuttaa edelleen sijoitusten markkina-arvojen alaskirjauksia rahoitussektorilla. Myös muilla sektoreilla luottoriskilisät ovat nousussa viimeaikaisten tapahtumien sekä mahdollisen luottoriskimarkkinoiden likviditeetin supistumisen myötä.

iTraxx -indeksejä euroalueella

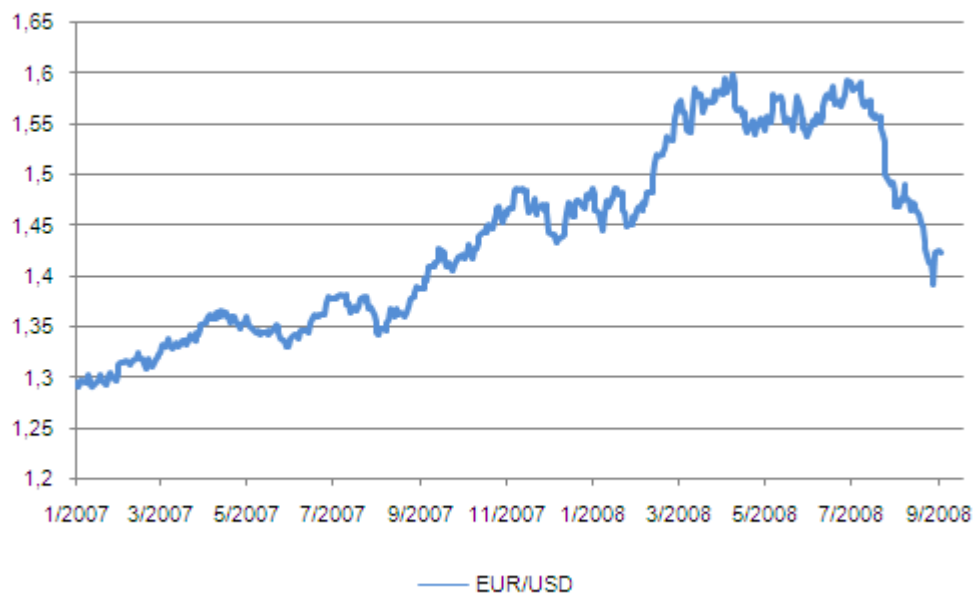

Lähde: Bloomberg

Euro heikentynyt dollaria vastaan

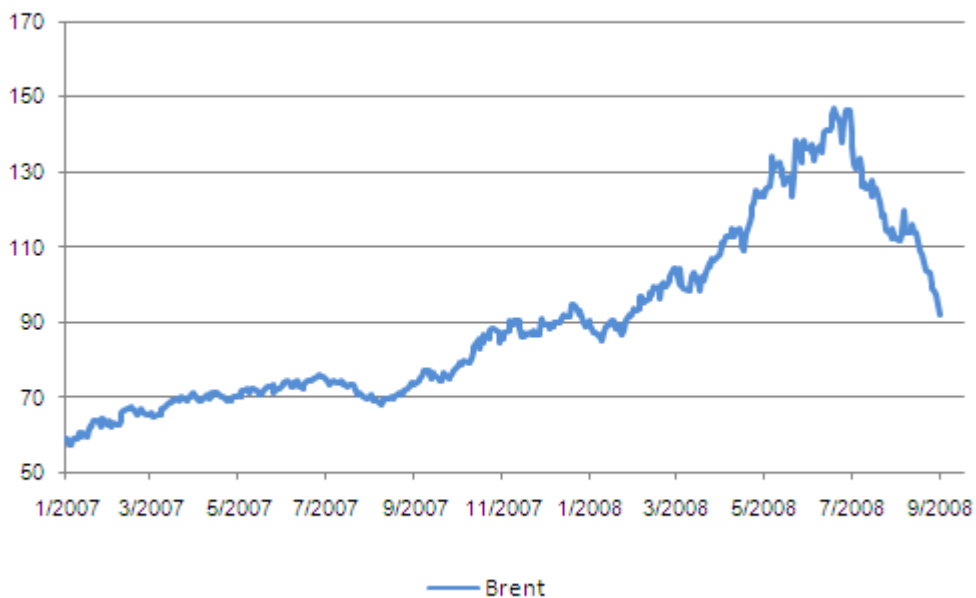
Valuuttamarkkinoilla euron pitkään jatkunut vahvistuminen on päättynyt toistaiseksi ja euron arvo suhteessa dollariin on alkanut heiketä, tosin yhdysvaltain rahoitussektorin viimepäivien tapahtumat ovat taas heikentäneet dollaria. Euron heikkeneminen toisaalta tukee vientiteollisuuden kilpailukykyä, mutta toisaalta heikentää niiden yritysten kannattavuutta, jotka hankkivat raaka-aineensa dollareissa. Valuuttakurssien kehitys vaikuttaa merkittävästi myös inflaationäkökulmasta keskeiseen öljyn hintakehitykseen.

Euron arvo Yhdysvaltain dollareissa

Lähde: Bloomberg

Raakaöljyn hinta (euroa)

Lähde: Bloomberg

Pitäisikö toimintaympäristön heikkenemisestä huolestua?

Pitkään jatkunut hyvä talouskehitys Suomessa on kääntynyt heikompaan suuntaan ja epävarmuus on kasvanut. Tämä saa kuluttajat ja yritykset varovaisemmiksi, mikä saattaa heijastua talouskasvuun ennakoitua voimakkaammin. Markkinoilla on yleisesti alettu odottaa EKP:n ohjauskoron laskua, mutta edelleen on syytä varautua myös toisenlaisiin kehityskuluihin.

Erityisesti rahoitusmarkkinoiden epävarmuus on edelleen suurta, eikä tilanteen paranemisesta ole riskilisten kehityksen perusteella merkkejä, vaan ne ovat kasvaneet viimepäivien Yhdysvaltojen finanssisektoria koskevien uutisten jälkeen.

Lehman Brothersin konkurssi, keskeisten asuntoluotottajien Fannie Maen ja Freddie Macin, vakuutusyhtiö AIG:n joutuminen viranomaisten hallintaan, investointipankki Merrill Lynchin päätyminen Bank of Americalle sekä roskapankin perustaminen ovat olleet hyvin merkittäviä tapahtumia, joiden vaikutuksia rahoitusmarkkinoiden kriisin keston on vielä ennenaikaista arvioida. Suomessa pankit ovat kuitenkin paremmassa asemassa kuin monessa muussa maassa, eikä uusien ennusteiden mukainen talouskehityksen hidastuminen samoin kuin viimeaikaiset tapahtumat vielä uhkaa kotimaisen rahoitussektorin toimintakykyä.

Lisätietoja antaa

rahoitusanalytikko Toni Honkaniemi, puhelin 010 831 5222.

Pankkien stressilaskelmat elokuulta 2008

Stressilaskelman oletuksena on Suomen talouskehityksen hyvin huomattava heikkeneminen sekä jatkuva ja paheneva rahoitusmarkkinahäiriö

Suomessa toimivien suurimpien pankkien ja pankkiryhmien pääomien riittävyttä makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden heikossa tilanteessa arvioitiin kesän 2008 aikana toteutetussa skenaariolaskelmassa. Laskelma toteutettiin viranomaispiirin yhteistyönä¹. Talouteen kohdistuu laskelmassa sokki, jossa Yhdysvaltojen asuntomarkkinoilta alkanut turbulenssi jatkuu, pahenee ja vaikutukset leviävät makrotalouteen myös Suomessa.

Skenaario pyrittiin muodostamaan johdonmukaiseksi ja pankkitoiminnan tulosta sekä vakavaraisuutta koettelevaksi². On syytä korostaa että sokin mukainen skenaario on mahdollinen, mutta ei odotettu tai edes todennäköinen kehityskulku. Oli myös selvää, että skenaariossa arvioitava kehitys olisi pankkien osalta epäsuotuisa ja muodostaisi uhan vakavaraisuudelle.

1 Laskelman kuvitteellinen huonon talouskehityksen skenaario pohjautuu Suomen Pankin kokonaistaloudellisella mallilla tehtyihin simulaatioihin.

2 Lähtökohtana ei ollut pahimman mahdollisen tilanteen arviointi. Ns. "worst case" -skenaario ei toisi merkittävästi tarkempaa tietoa eri pankkien riskiherkkyydestä. Lisäksi pankin johdon toimia vakavaraisuuden kasvattamiseksi erittäin vakavassa tilanteessa ei pystyttäisi huomioimaan laskelmassa.

Stressiskenaario kolmelle vuodelle, alkujankohdalla vuoden 2008 alku

Skenaarioon sisältyy euriborkorkojen nousu pankkien välisen epäluottamuksen kasvaessa, suomalaisten tuotteiden kysynnän heikkeneminen, työttömyyden kasvu sekä investointien ja kulutuksen pieneneminen. Kiinteistöjen ja osakkeiden hinnat laskevat skenaariossa voimakkaasti.

Taulukossa 1. on esitetty keskeisten muuttujien arvioitu kehitys skenaariossa. BKT:n vuosimuutos stressiskenaariossa olisi alimmillaan -1,8 % ja vain 0,3 % positiivinen skenaarion kahtena muuna vuotena.

Oletettu talouskehitys ei kuitenkaan olisi synkin ajateltavissa oleva. Sen kesto ja vaikutukset olisivat lievemmat kuin esimerkiksi 1990 -luvun alun lamassa.

Ennusteet muodostettiin suurelle joukolle talouden ja pankkitoiminnan mittareita ja muuttujia. Taulukossa on esitettyä osa pankkitoiminnan kannalta tärkeitä muuttujista.

Taulukko 1. Skenaariolaskelmassa käytettyjä arvioita keskeisten muuttujien kehityksestä

		LÄHTÖTASO t	VUOSI t+1	VUOSI t+2	VUOSI t+3
MAKROTALOUS, RAHAMARKKINAT JA OSAKKEET	Bruttokansantuote, %-muutos	-	0,3	-1,8	0,3
	Työttömyysaste, %	6,9	7,3	9,7	10,7
	3 kuukauden euribor	4,3	5,7	5,8	5,7
	10 vuoden obligaatiokorko	4,3	4,5	4,7	4,7
	Kiinteistöjen hinnat, %-muutos	-	-6,4	-9,1	-10,4
	Lainakorot heikon luottokelpoisuuden omaaville yrityksille	5,5	7,2	7,4	7,3
	Osakkeiden hinnat, %-muutos	-	-32	0	14,7
PANKKITOIMINTA	Kokonaiskorkomarginaali	2,7	3,2	3,3	3,5
	Lainakanta, %-muutos	-	5	0	-5
	Talletuskanta, %-muutos	-	11,1	2,6	0,2
	Luottotappiot, % luottokannasta	0,05	0,3	0,82	1,23

Lähde: Rahoitustarkastus.

Skenaariossa myös makrotaloudellisen sokin vaikutuksia pehmentäviä tekijöitä

Luotto-, osake- ja korkoriskit ovat luonteeltaan erilaisia riskejä ja tämä näkyi myös näiden riskien erilaisina käsittelyinä laskelmassa. Luottoriski realisoituu luottotappioiden kautta pitkällä, vuosien aikavälillä kun taas markkinariskeissä vaikutukset usein toteutuvat yhtäkkisinä. Pankkien kannalta merkittävä käänne sokissa on luottotappioiden kääntymisen vahvaan nousuun ja nousun jatkuminen koko skenaarion ajan.

Luottotappioiden vaikutukset purevatkin pankkeihin skenaarion jokaisena vuonna. Osakkeiden ja korkoherkkien instrumenttien osalta vaikutukset tulevat nopeasti, mutta lisäsokkeja ei oleteta skenaarion alussa koettujen muutosten jälkeen. Tarkastelun ajanjakson ulottamisella kolmen vuoden päähän onkin eniten merkitystä luottotappioiden kautta. Muina tekijöinä, jotka vaikuttavat koko aikavälin, ovat psykologiset vaikutukset kuluttajien ja yritysten käyttäytymiseen lainojen nostoissa ja talletuksissa. Näiden psykologisten tekijöiden osalta joudutaan laskelmassa tekemään suurimmat oletamat.

Pankkien näkökulmasta yleinen korkotason nousu toimii sokin vaikutusta pehmentävänä tekijänä ja vaikuttaa koko tarkasteltavan aikavälin korkokatetta nostavana. Skenaariolaskelmasta puuttuu joitakin potentiaalisesti merkittäviä riskitekijöitä kuten vastapuoliriskien, keskittymien ja strategisten riskien tarkastelut. Yleinen makrotalouden skenaario ei ole kaikkien riskien osalta paras mahdollinen arviointiväline, sillä osa riskeistä, kuten vastapuoliriski, ovat hyvin pankkikohtaisia.

Tulokset

Yhteenvedon tuloksista on, että minkään pankin tai pankkiryhmän vakavaraisuus ei vaarannu tarkastellussa skenaariossa. Luottotappiot ja arvonalentumiset osakkeissa, kiinteistöissä tai joukkovelkakirjalainoissa koettelevat pankkeja, ja niiden tulokset putoavat selvästi vuoden 2007 tasosta. Tuloksia kohentaa kuitenkin korkojen nousun myötä kasvava korkokate. Lopputuloksena on, että tulosten myötä vakavaraisuutta pystytään ylläpitämään ilman tappiopuskureihin⁹ turvautumista. Taulukkoon 2 on koottu yhteenvedon stressitestin vaikutuksista pankkien ja pankkiryhmien tuloksiin.

3 Tappiopuskurilla tarkoitetaan tässä laskennallista tappiopuskuria pankin omien varojen ja 8 % vakavaraisuussuhteen välillä.

Taulukko 2. Skenaarion tuomat heikennykset tulokseen pankeissa/pankkiryhmissä. Luvut ovat muutoksina vuoden 2007 tasoon.

TULOKSEN MUUTOKSET VUOTEEN 2007 VERRATTUNA	VUOSI t+1	VUOSI t+2	VUOSI t+3
Pankkitoiminta yhteensä, M€	-1439	-872	-882
Pankkitoiminta keskimäärin, %	-40	-41	-33
Suurin heikkeneminen, %	-57	-94	-88

Lähde: Rahoitustarkastus.

Tulosten arvioinnissa on syytä muistaa riippuvuus valitusta skenaariosta ja se, että vakavaraisuutta parantavatkin tekijät huomioidaan tuloksissa.

Lisätietoja antaa

pankkitarkastaja Jan Nokkala, puhelin 010 831 5227.

Sijoitus- ja palkkiotuottojen vähentyminen käänsi pankkien kannattavuuden laskuun

Suomen pankkisektorin yhteenlaskettu tulos tammi-kesäkuussa 2008 poislukien kertaluontoisten erien vaikutukset heikkeni noin 5% vuoden takaisesta vastaavasta ajanjaksosta. Yksittäisten toimijoiden tuloskehityksessä edellisvuoden alkuun verrattuna esiintyi huomattavaa vaihtelua siten, että esimerkiksi Nordea Pankki Suomen tulos nousi lähes viidenneksen, Sampo Pankki -konsernin tulos ilman kertaluontoisia eräiä pysyi samalla tasolla ja OP-Pohjola-ryhmän tulos putosi lähes kolmanneksen. Useimpien suomalaispankkien tulokset tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla heikkenivät vuoden 2007 alkuvuoteen verrattuna, mutta suurimpien kotimaisten pankkien liiketoiminta oli edelleen selvästi kannattavaa. Maailmanlaajuinen riskipreemioiden kasvu ja osakekurssien lasku heijastuivat suomalaispankkeihin lähinnä sijoitustoiminnan tappiona sekä säästämisen ja sijoittamisen palvelujen tulosten heikentymisenä.

Viitekorkojen nousu ja yrityslainanannon kasvu kirittivät korkokatetta

Viitekorkojen nousun ja vahvana jatkuneen luotonkysynnän seurauksena korkokatteen kasvu jatkui alkuvuonna voimakkaana, kompensoiden pankkien varainhankinnan kallistumisen vaikutuksia. Viitekorkojen nousu heijastuu pankkien korkokatteeseen vaihtuviin korkoihin sidottujen saamisten korkotuottojen kasvuna. Rahoituskriisi on verottanut kuitenkin selvästi pankkien muita tuottoja. Korkotason nousu ja osakekurssien lasku johtivat varsinkin kotitalouksien rahasto- ja osakesijoitusten lunastamiseen ja alensivat hoidossa olevien varallisuuserien arvoa. Kun yleisön kiinnostus arvopaperisijoituksiin laimeni, pankkien palkkiot varainhoidosta, arvopaperivälityksestä ja arvopaperien liikkeeseenlaskuista vähenivät.

Omat sijoitukset ja sijoituspalvelun tuotot kärsivät eniten

Sijoituspalvelutoiminnan lisäksi myös pankkien oma sijoitustoiminta kärsi. Huomattavimmat käyvän arvon alentamiset sijoitussalkuistaan ovat joutuneet tekemään Aktia ja OP-Pohjola-ryhmä, joilla on kohtalaisen suuret vakuutustoimintaan liittyvät sijoitussalkut. Koska molemmissa ryhmissä kyseiset arvopaperit on luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi, näkyvät arvon muutokset oman pääoman supistumisena.

Paikallispankkien ja Ålandsbankenin tulokset laskussa

Paikallisosuuspankkien liiketulos vuoden 2008 tammi-kesäkuussa putosi 6 % vuoden 2007 alkupuoliskoon verrattuna. Säästöpankkien alkuvuoden liiketulos puolestaan heikkeni 9 % viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon nähden, jos jätetään huomiotta viime vuoden tulosta kasvattanut 12 miljoonan euron kertaluontoinen tuottoerä. Molempien paikallispankkiryhmien tulosten heikkenemisen taustalla oli ennen kaikkea sijoitustoiminnan tuottojen putoaminen vertailukauteen nähden, kun taas korkokate ja palkkioiden nettotuotto kehittyivät edelleen positiivisesti.

Ålandsbankenin liikevoitto tämän vuoden tammi-kesäkuussa laski 24% vuoden 2007 ensimmäisestä puolikkaasta. Kannattavuutta heikensivät eniten sijoitustoiminnan tuloksen putoaminen noin kolmannekseen ja kulujen 15 % kasvu viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon nähden. Myös alkuvuoden palkkiotuotot pienenivät 5 % edellisvuoteen verrattuna.

Nordea Markets piristi Suomen yhtiön tulosta

Nordea Pankki Suomen puolivuotistulos kasvoi edellisvuoden tammi-kesäkuusta lähes viidenneksen. Nordean suomalaisen vähittäispankkitoiminnan kehitys oli muun pankkisektorin kanssa yhtenevää, mutta käypään arvoon arvostettavien instrumenttien nettotuotto kasvoi noin 50%. Suomesta käsin toimiva Nordea Markets on hyötynyt, kun erilaisten suojaustuotteiden kysyntä on viime aikoina kasvanut erittäin nopeasti.

Sijoitustoiminnan heikentynyt tulos painoi OP-Pohjolaa

OP-Pohjola-ryhmän liiketulos vuoden 2008 ensimmäisellä puoliskolla heikkeni 31% edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon nähden. Luotonannon ja korkokatteen kehitys oli muun pankkisektorin tapaan positiivista, mutta rahoitusmarkkinoiden ongelmista seurannut sijoitustoiminnan tuloksen heikentyminen painoi ryhmän liikevoittoa. Palkkioiden nettotuotto pysyi tammi-kesäkuussa suunnilleen edellisvuoden vastaavan ajanjakson tasolla.

Sampo Pankin vaikeudet jatkuvat

Sampo Pankki -konsernin liikevoitto tammi-kesäkuussa 2008 pysyi suunnilleen vuoden 2007 vastaavan ajanjakson tasolla, jos ei oteta huomioon Baltian tytäryhtiöiden myyntitulon kertaluontoista vaikutusta vuoden 2007 tulokseen. Vuoden 2008 toisella neljänneksellä konsernin palkkiotuotot kuitenkin putosivat voimakkaasti ja myös luotonannon kehitys jäi muuta toimialaa heikommaksi. Danske-integraation tiedettiin synnyttävän paljon kuluja, mutta teknisten ongelmien aiheuttamat ylimääräiset kustannukset ovat rasittaneet Sampo Pankin tulosta kevään aikana poikkeuksellisen paljon. Myös menetettyjen asiakassuhteiden aiheuttama tuottojen vähentyminen on pudottanut konsernin kannattavuutta.

Tulosten heikkeneminen voi vielä jatkua

Kansantalouden kasvunäkymät ovat heikentyneet ja samalla inflaatio-odotukset ovat korkealla. Lisäksi Yhdysvaltojen rahoitusmarkkinoiden suurimpiin lukeutuvia yhtiöitä koskeva kriisi on nopeasti syventynyt ja kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden epävarmuus kasvanut entisestään. Tähän mennessä osakemarkkinoiden ja yleisen taloudellisen aktiviteetin laskiessa pankkien sijoitustoiminnan sekä palkkioerien tuotot ovat ensimmäisinä vähentyneet. Mikäli negatiivinen talouskehitys ja rahoitusmarkkinoiden vakavat ongelmat jatkuvat, pidemmän päälle myös korkokatetta tuottava suomalaisten pankkien ydintoiminta saattaa kärsiä. Myös luottotappiot voivat kasvaa. Erityisenä haasteena pankeille on sopeuttaa kulutaso heikentyviin tuottonäkymiin. Varsinkin pankkien henkilöstö- ja ATK-kulut ovat kasvaneet nopeasti laajentumisten ja palkankorotusten seurauksena.

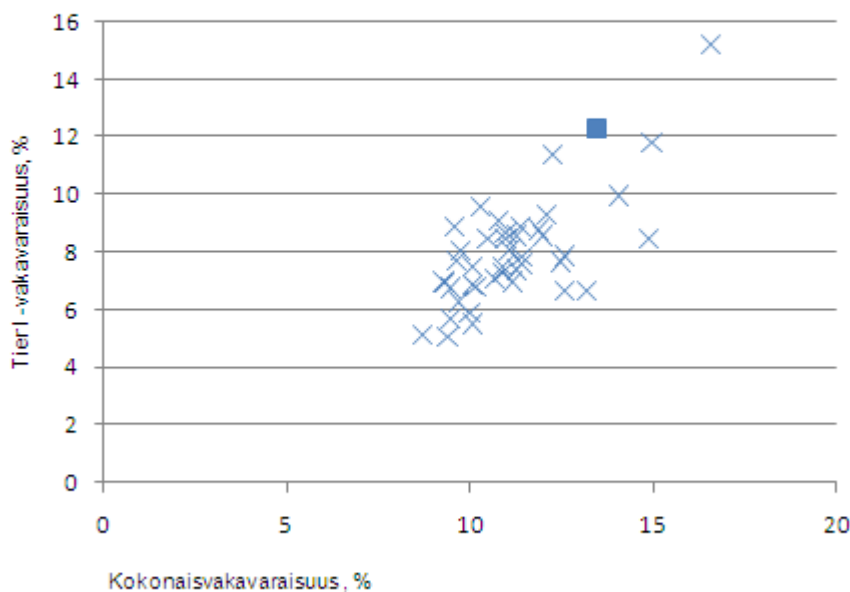
Lisätietoja antaa

rahoitusanalyytikko Anton Tuomisalo, puhelin 010 831 5321.

Suomalaisten pankkien vakavaraisuus heikkeni

Pankkisektorin kokonaisvakavaraisuus on jatkanut laskuaan ollen keskimäärin 13,5 % (14,6 % 2008Q1, 15,1 % 2007Q4), mikä on kuitenkin kansainvälisesti tarkastellen korkea taso. Tier I -vakavaraisuus oli puolestaan keskimäärin korkea 12,3 %. Vakavaraisuuden heikkenemiseen ovat tänä vuonna vaikuttaneet mm. Sampo Pankin omien varojen vähentyminen noin 500 miljoonalla eurolla ja Nordea Pankki Suomen omien varojen vaateen kasvu vajaalla 500 miljoonalla eurolla.

Bloomberg European 500 -indeksin sisältämien pankkien kokonaisvakavaraisuus ja Tier I -vakavaraisuus (suomalaisten pankkien aggregaatti merkitty neliöllä)

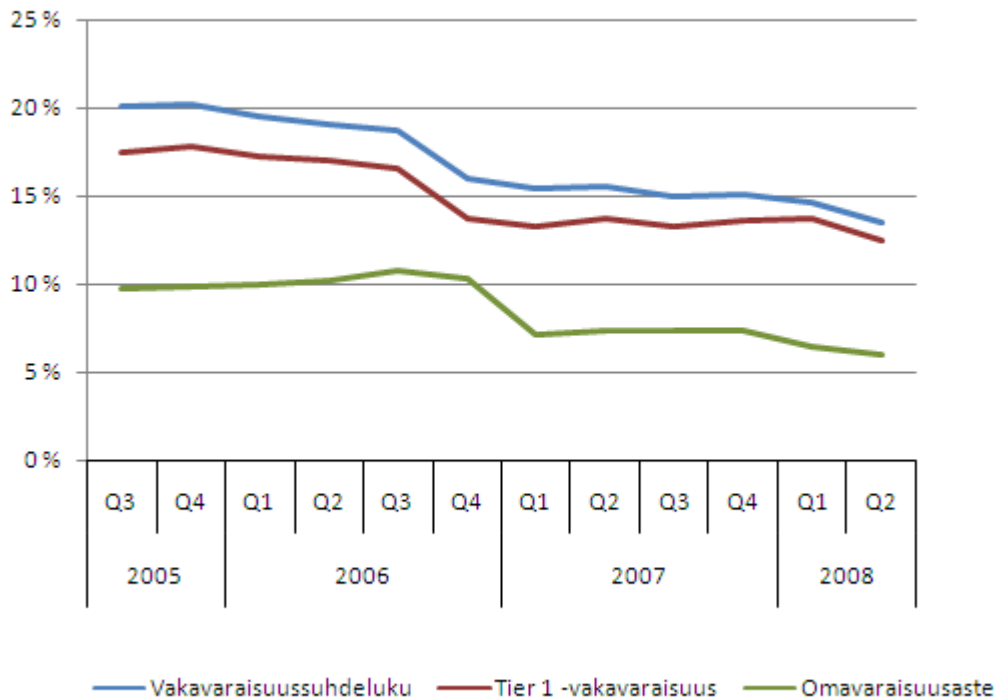
Lähde: Rahoitustarkastus

Vakuutus toimintaa harjoittavissa Aktiassa ja OP-Pohjola -ryhmässä on tänä vuonna tehty yhteensä yli 300 miljoonan euron alaskirjauksia myytävissä olevien rahoitusvarojen käypiin arvoihin. Suomalaisten pankkien¹ alaskirjaukset ovat kuitenkin jääneet moneen muuhun eurooppalaiseen pankkiin verrattuna melko vähäisiksi. Eurooppalaisten pankkien subprime -kriisiin liittyvät tappiot ja alaskirjaukset ovat tänä vuonna olleet yhteensä runsaat 90 miljardia euroa.

Vuoden 2008 ensimmäisestä kvartaalista alkaen kaikki pankit soveltavat Basel II:n säännöksiä. Siirtyminen Basel II:een ei ole aiheuttanut suuria muutoksia vakavaraisuuslukuihin johtuen käytössä olevista ns. lattiasäännöistä, jotka rajaavat pois suuret alentumiset kolmen vuoden ajan (ks. vastaava julkaisu viime vuoden ensimmäiseltä neljännekseltä). Toisaalta verrattuna Basel I mukaisiin lukuihin operatiivisen riskin pääomavaade on tullut mukaan kokonaan uutena elementtinä. Vertailun helpottamiseksi on alla olevaan kuvioon lisätty omavaraisuusaste (Oma pääoma/Taseen loppusumma) x 100), jonka laskenta ei ole muuttunut Basel II -uudistusten vuoksi.

¹ Termiä pankki käytetään tässä artikkelissa myös pankkiryhmittymistä, joita ovat OP-Pohjolaryhmä, Paikallisuuspankit ja Säästöpankit. Suomen aggregaattilukuja dominoi muutama pankki. esim. Nordea Pankki Suomen osuus pankkisektorin omista varoista ja omien varojen vaateesta on yli 50 %.

Suomen pankkisektorin kokonaisvakavaraisuus, Tier I -vakavaraisuus ja omavaraisuusaste

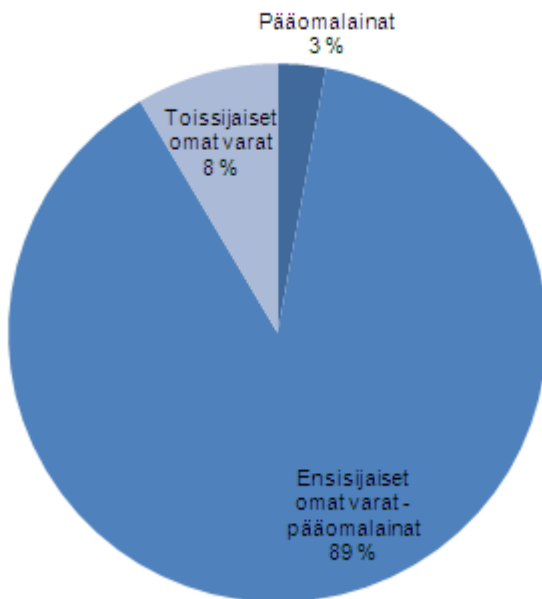
Lähde: Rahoitustarkastus

Suomalaisten pankkien vakavaraisuudessa on huomattavia eroja kokonaisvakavaraisuuden vaihdellessa 10,3 %:n ja 22,2 %:n välillä. Kaikkien pankkien vakavaraisuus vaikuttaa kuitenkin kohtuulliselta, koska ne ylittävät konservatiiviset 10 %:n (kokonaisvakavaraisuus) ja 6 %:n (Tier I -vakavaraisuus) tasot. Vähimmäisvaatimukset ovat 8 % ja 4 %.

Omien varojen laatu säilyi hyvänä

Omista varoista runsaat 90 %:ia on ensisijaisia omia varoja ja niiden osuus kasvoi hivenen alkuvuodesta. Pääomalojen osuus ensisijaisista varoista jäi alle 3 %:iin ja niiden määrä on pysynyt stabiilina tänä vuonna. Toissijaiset omat varat koostuvat lähinnä debentuurilainoista, joiden määrä on pysynyt niin ikään jotakuinkin ennallaan. Yksi syy pääoma- ja debentuurilainojen kannan stabiiliuteen saattaa olla markkinatilanne, joka ei erityisemmin suosi niiden liikkeeseenlaskua. Uutta omanpääomanehtoista rahoitusta suomalaiset pankit eivät ole hankkineet merkittäviä määriä tänä vuonna. Yleisesti ottaen eurooppalaiset pankit ovat olleet omien varojen hankinnassaan sangen aktiivisia. Ne ovat hankkineet uutta Tier I ja II -pääomaa yhteensä runsaat 90 miljardia euroa. Suomalaisten pankkien passiivisuutta selittävät pienehköt alaskirjaukset, kohtalaisen hyvät tulokset ja hyvä vakavaraisuus.

Pankkisektorin omien varojen koostumus 6/2008

Lähde: Rahoitustarkastus

Luottoriskin pääomavaateet laskevat

Basel II -pankkien vähimmäisvaadetta dominoi luottoriskivaade lähes 90 %:n osuudella. Pankit eivät vielä vuoden 2008 alkupuolella merkittävässä määrin hyötynet Basel II:n myötä alenevista luottoriskin pääomavaateista. Ainoastaan Nordea Pankki Suomi on toistaiseksi saanut luvan käyttää laskennassa osalle vastuitaan sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA). Pienet pankit, jotka pääsääntöisesti siirtyivät Basel II:n mukaiseen standardimenetelmään vuoden 2007 alussa, hyötyivät lähinnä kiinteistövakuudellisten vastuiden (asuntoluotot) alentuneesta pääomavaateesta.

Myös ne pankit, jotka laskivat siirtymäajalla luottoriskin vakavaraisuusvaateen Basel I:n mukaisesti, siirtyivät vuoden alusta käyttämään luottoriskin standardimenetelmää vakavaraisuusvaateensa laskemiseksi. Jatkossa sisäisten luottoluokitusten käyttö tulee laskemaan pääomavaateita selvästi, kun uusia pankkeja ja uusia vastuuryhmiä tulee laskennan piiriin.

Markkinariskivaateet edelleen pieniä

Markkinariskin kattamiseksi vaadittavien omien varojen määrä on kasvanut useimmilla valvottavilla kevään 2008 aikana. Markkinariskivaateet ovat pieniä suhteessa luottoriskin kattamiseksi vaadittaviin omiin varoihin.

Kaupankäyntitoimintaa aktiivisesti harjoittavien pankkien markkinariskin omien varojen vaateet ovat pääsääntöisesti alle kaksi prosenttia omista varoista. Sijoituspalveluihin keskittyvillä pankeilla markkinariskien omien varojen vaateet ovat suhteellisesti suurempia kuin muilla talletuspankeilla, koska luotonantoa on vähemmän. Jonkin verran vaateen jakautumista luotto- ja markkinariskeihin ohjaa myös se, kirjataanko suhteellisen suuret saamistodistusten likviditeettipuskurit rahoitustoimintaan vai kaupankäyntivarastoon.

Operatiivisen riskin pääomavaadetta sovelletaan kaikkiin valvottaviin

Operatiivisen riskin vakavaraisuusvaatimus saadaan painottamalla kertoimella 0,15 kolmesta edellisestä tilinpäätöksestä ns. tuottoindikaattoriin mukaan otettavien tuloslaskelman erien keskiarvoa. Nordea Pankki

Suomessa ja Sampo Pankissa sekä eräissä muissa ulkomaisessa omistuksessa olevissa Ratan valvottavissa vaatimus lasketaan emoyhtiössä sovellettavan standardi- tai kehittyneen menetelmän mukaisesti.

Vuoden 2008 alusta operatiivisen riskin vakavaraisuusvaatimus koskee kaikkia direktiivissä tarkoitettuja valvottavia. Vuoden 2007 kesäkuussa operatiivisen riskin vakavaraisuusvaatimusta soveltaneiden pankkien yhteenlaskettu pääomavaade kasvoi kesäkuuhun 2008 mennessä riskialueen osalta noin 43 miljoonaa euroa. Operatiivisen riskin suhteellinen osuus kokonaisvaateesta vaihtelee huomattavasti riippuen pankin toiminnan luonteesta. Eräällä suurella pankkikonsernilla operatiivisen riskin osuus on noin 10 % kokonaisvaateesta, kun suhde suppeampaa toimintaa harjoittavassa pankissa on noin 50 %.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuusluvut vaihtelevat

Suomessa toimii kolme suomalaista rahoitus- ja vakuutusryhmittymää, joista kaksi on rahoituspainotteista ja yksi vakuutuspainotteinen. Rahoituspainotteisia ryhmittymiä ovat Aktia ja OP-Pohjola-ryhmä. Vakuutuspainotteinen ryhmittymä on Tapiola.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymä muodostuu, kun samassa konsernissa on sekä pankki- että vakuutustoimintaa. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymiin kuuluvat pankit, sijoituspalveluyritykset ja vakuutusyhtiöt laskevat yhtiökohtaiset vakavaraisuusluvut normaalisti kutakin yhtiötä koskevien sektorikohtaisten säännösten mukaisesti. Tämän lisäksi rahoitus- ja vakuutusryhmittymiin kohdistuvaan lisävalvontaan kuuluu myös ryhmittymäkohtaisen vakavaraisuussuhdeluvun laskeminen. Tällä pyritään varmistamaan, että ryhmittymä on vakavarainen myös kokonaisuutena.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuussuhdeluku saadaan vertaamalla ryhmittymän omia varoja suhteessa ryhmittymän riskeihin perustuvaan omien varojen vähimmäisvaatimukseen. Vakavaraisuussuhdeluvun tulee olla vähintään 1. Yleisesti voidaan todeta, että vakuutuspainotteisten ryhmittymien vakavaraisuusluvut ovat taipuvaisia olemaan korkeampia kuin pankkipainotteisten ryhmittymien. Tämä johtuu pankki- ja vakuutuspuolen erilaisista vakavaraisuusvaatimuksista, vaikka ryhmittymätason laskenta onkin yhtenäistetty.

Korkein rahoitus- ja vakuutusryhmittymistä annetun lain mukainen vakavaraisuussuhdeluku 3,37 onkin vakuutuspainotteisella Tapiolalla. Tämä tarkoittaa, että Tapiolalla on omia varoja 3,37-kertaisesti verrattuna laissa vaadittuun vähimmäismäärään. Pankkipainotteisten ryhmittymien luvut ovat alhaisempia. OP-Pohjola-ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymistä annetun lain mukainen vakavaraisuussuhdeluku on 1,48 ja Aktian 1,15.

Pankkitoiminnan osuus kaikkien ryhmittymien omien varojen vaateesta on noin 85 %. Jäljelle jäävä 15 % jakautuu puoliksi henki- ja vahinkovakuutustoiminnan kesken. Ryhmittymien aggregaattitason vakavaraisuus oli kesäkuun lopussa riittävä koko sektorin vakavaraisuussuhdeluvun ollessa 1,58.

Lisätietoja antaa

rahoitusanalytikko Janne Kainu, puhelin 010 831 5369.

Luottojen kysyntä jatkunut vielä voimakkaana, viitteitä luottokannan laadun heikkenemisestä olemassa

Luottokanta kasvoi edelleen suhteellisen voimakkaasti

Rahalaitosten myöntämien luottojen kanta oli Suomen Pankin tilastojen mukaan heinäkuussa 152,1 miljardia euroa, mikä on 13,2 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Asunto- ja kulutusluotot jatkoivat vielä vahvaa kasvuaan, vaikkakin viimevuotisesta hidastuneena; kotitalousluottojen vuosikasvu oli heinäkuun lopussa vielä 10,2 %. Yritysluottojen kasvu on edelleen nopeaa; vuosikasvu oli heinäkuussa jopa 19,9 %. Poikkeuksellisen nopea kasvu selittyi osaksi sillä, että yritykset ovat korvanneet suoraan markkinoilta

saatavaa rahoitusta pankkiluotoilla, jotka rahoitusmarkkinahäiriön aikana osoittautuivat markkinarahoitusta edullisemmiksi.

Kotitalouksien luotonottohalukkuuden ennustetaan vähenevän

Yritykset pitivät elokuussa suhdannetilannettaan vielä tavanomaisena, mutta lähiaikojen odotukset ovat aiempaa vaisummat. Yleisen suhdannetilanteen ennustetaan heikkenevän selvästi loppuvuonna ja vuodenvaihteessa¹. Yritysten luotonoton uskotaan kuitenkin vuoden kuluessa edelleen hieman kasvavan. Sen sijaan kotitalouksien luotonottohalukkuuden arvioidaan vähenevän.²

Kuluttajabarometrin³ mukaan kuluttajien odotukset Suomen talouden ja työllisyyden kehityksestä ovat edelleen synkät. Myös näkemykset omasta taloudesta ovat varovaisimmat yli kymmeneen vuoteen, vaikka oma rahatilanne ja säästämismahdollisuudet arvioidaan hyviksi. Lainan ottamista pidetään nyt kannattamattomana. Tulokset ennakoivat sitä, että kotitalousluottojen kysynnän kiivain kasvuvaihe on ehkä ohitettu.

1 Elinkeinoelämän Keskusliitto, Suhdannebarometri, elokuu 2008

2 Finanssialan Keskusliitto, Pankkibarometri 2/2008

3 Tilastokeskus, Kuluttajabarometri elokuu 2008

Asuntomarkkinoiden epävarmuus ja korkojen nousu hillitsevät kotitalousluottojen kysyntää

Viime vuosina varsin alhaisena pysynyt korkotaso on kasvattanut nopeasti asuntoluottojen kysyntää ja nostanut osaltaan asuntojen hintoja. Samalla asuntolainojen keskikoot ovat kasvaneet ja takaisinmaksuajat pidentyneet merkittävästi.

Asuntojen nimellishinnat nousivat Tilastokeskuksen mukaan vielä hieman koko maassa huhti-kesäkuussa verrattuna edellisvuoden neljännekseen. Reaalihinnat ovat jo laskussa, ja myös asuntojen nimellishintojen nousu lienee joillakin alueilla pysähtynyt. Asuntomarkkinoiden epävarmuutta osoittavat myös vanhojen asuntojen pidentyneet myyntiajat. Ensiasuntojen ja uusien asuntojen myynti on hidastunut erityisesti pääkaupunkiseudulla. Rakennusyhtiöiden valmiiden myymättömien asuntojen määrät ovat jo kasvaneet. Talouskasvun osoittaessa hiipumisen merkkejä ja korkojen noustessa kuluttajat ovat tulleet asunto- ja kulutusluotonotossaan entistä varovaisemmiksi. Asuntolainojen kasvavat hoitokulut vähentävät aluksi kulutusluottojen kysyntää.

Muuttuneesta markkinatilanteesta johtuen asuntolainojen kysyntä hidastui vuodessa 2,5 prosenttiyksikön verran. Tästä huolimatta kasvuvauhti oli heinäkuussa 11,1 %. Esimerkiksi ruotsalaiset ovat ottaneet tänä vuonna kuusi prosenttia vähemmän asuntolainaa kuin viime vuonna. Asuntoluottoja oli heinäkuun lopussa 65,9 miljardia euroa kaikkiaan 91,6 miljardin euron arvoisista kotitalousluotoista. Myös kulutusluottojen kannan kasvu oli yhä tuntuva; vuosimuutos oli 9,2 % ja kanta heinäkuun lopussa 11,9 miljardia euroa.

Pankkien erääntyneet ja järjestämättömät saamiset kasvaneet edelleen

Pankeilla oli erääntyneitä saamisia (luotot erääntyneinä 30 - 90 pv) heinäkuun lopussa 61 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Niiden määrä nousi myös suhteessa luottokantaan ja oli heinäkuussa 0,93 % (0,65 % 7/2007), mikä ennakoi pankkien luottosalkun laadun heikkenemistä. Järjestämättömien saamisten⁴ (luotot erääntyneinä yli 90 pv) euromääräinen kasvu oli 43 %⁵. Tästä huolimatta niiden suhde luottokantaan oli edelleen matala 0,42 % (0,33 % 7/2007), joten luottokantaa voidaan kokonaisuutena pitää vielä varsin hyvälaatuisena. Viitteitä laadun heikkenemisestä on kuitenkin havaittavissa. Kotitaloussektorin osuus pankkien kaikista järjestämättömistä saamisista oli noin 55 %.

4 Järjestämättömät saamiset = järjestämättömät saamiset yhteensä (vähintään 90 pv) + takaussaamiset + 0-korkoiset konsernin ulkopuoliset saamiset.

5 Sampo Pankin osalta on käytetty huhtikuun 2008 lukua.

Arvonalentumistappioiden kasvu jatkuu

Pankkien nettomääräiset arvonalentumistappiot heikensivät pankkien tulosta heinäkuun lopussa 34 miljoonaa euroa, kun vuotta aikaisemmin tappiot olivat noin 3 miljoonaa euroa. 118 miljoonan euron bruttomääräisten arvonalentumistappioiden suhde luottokantaan oli ainoastaan 0,08 %, kuten viime vuoden vastaavana ajankohtana. Suhdeluku jää edelleen tuntuvasti alle pitkän aikavälin keskiarvon.

Yrityssektorin ongelmaluottojen suhteellinen osuus vielä vähäinen

Pankkien erääntyneet saamiset yrityksiltä kasvoivat edellisvuodesta noin 75 %. Niiden osuus yritysluottokannasta oli kesäkuun lopussa 0,51 % (0,37 % 6/2007). Järjestämättömien saamisten vuosikasvu oli 18 % ja osuus luottokannasta viime vuoden kesäkuun tasolla eli 0,28 %. Yritysluotonannon vahvasta kasvusta huolimatta yrityssektorin ongelmaluottojen suhteellinen määrä on pysynyt toistaiseksi varsin matalana.

Konkurssien määrä hieman kasvanut

Tammi-heinäkuussa vireille pantujen konkurssien määrä oli Tilastokeskuksen mukaan 7 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Konkurssit lisääntyivät eniten teollisuuden, kaivostoiminnan ja energiahuollon päätoimialalla, jossa oli kasvua 28 %.

Maksuhäiriöt kulutusluotoista yleistymässä

Yksityishenkilöiden uusien maksuhäiriöiden määrä laski viime vuoden tammi-kesäkuusta 2,9 prosentilla. Silti maksuhäiriöllisiä henkilöitä oli enemmän kuin viime vuonna samaan aikaan, mikä johtuu maksuhäiriöiden kertymisestä suurelta osin niille ihmisille, joilla niitä on jo ennestään. Uusista maksuhäiriöistä velkomustuomioiden määrä kasvoi noin 15 %, mikä johtui lähinnä kulutusluotoista syntyneistä maksuhäiriöistä. Pienistä kulutusluotoista, ns. pikavipeistä aiheutuneiden maksuhäiriöiden yleistymisen on alkanut näkyä selvästi 18–24 -vuotiaiden ikäluokassa⁶.

6 Suomen Asiakastieto Oy, 8.7.2008

Kotitaloussektorin ongelmaluotot lisääntyneet

Kotitalouksien erääntyneiden luottojen määrä kasvoi vuodessa 39 % ja suhteutettuna kotitalouksien luottokantaan se oli kesäkuun lopussa 0,73 % (0,58 % 6/2007). Yhtenä lainanhoitokyvyn mittarina käytetty kotitalouksien järjestämättömien luottojen määrä kasvoi 22 % vuodessa. Niiden suhteellinen osuus kotitalouksien luottokannasta nousi hieman ja oli 0,39 % (0,35 % 6/2007). Pankkien järjestämättömien saamisten osuus vastuista on kuitenkin vähäinen verrattuna lamavuosien tasoon, jolloin kotitalouksien järjestämättömien luottojen osuus kotitalousluotoista oli useita prosentteja.

Viimeaikainen markkinakorkojen nousu on venyttänyt asuntovelallisten lainojen takaisinmaksuaikoja kiinteissä tasaerälainoissa ja lisännyt merkittävästi niiden hoitomenoja annuiteetilainoissa. Suomen Rahatiedon laskelmien mukaan korkojen nousu on voinut pidentää 20 vuoden lainaa jopa 30-vuotiseksi. Pitkissä asuntolainoissa koron osuus nousee herkästi kuukausilyhennyistä suuremmaksi, jolloin lainan lyhennysohjelma on pakko sopia uudelleen.

Kotitalouksien asuntovelkaongelmat keskittyvät entistä enemmän nuorille lapsiperheille, joista osa joutuu järjestelemään asuntolainansa uudelleen tai pahimmillaan vaihtamaan asumismuotonsa. Pankit myöntävät asuntolainojen lyhennysvapaita nyt aiempaa enemmän, ja korkojen nousuun on varauduttu esimerkiksi korkokattoa käyttämällä. Asuntovelallisilla on kuitenkin entistä vähemmän pelivaraa, koska lainanhoitokustannusten lisäksi muut elinkustannukset ovat nousseet vuoden kuluessa nopeasti.

Kotitalouksien velkaantuminen jatkuu

Kotitalouksien velkojen keskimääräistä kehitystä kuvaava velkaantumisaste on noussut neljän viime vuoden aikana tuntuvasti. Velkaantumisasteen eli luottojen osuuden käytettävissä olevista vuosituloista arvioidaan nousevan tänä vuonna jo 107,5 prosenttiin ja 113 prosenttiin vuonna 2009.⁷ Suomessa kotitalouksien velkaantumisaste on silti keskimääräistä kansainvälistä tasoa matalampi. Asuntolainaa ottaneiden kotitalouksien velkaantuminen on kasvanut muita maita nopeammin erityisesti Tanskassa ja Hollannissa sekä myös Irlannissa, Iso-Britanniassa ja Ranskassa.

7 Finanssialan Keskusliitto, Kotitalouksien varat ja velat, 4.6.2008

Talouden käänne huonompaan asuntovelallisten uhkana

Talousnäkömyien kasvava epävarmuus ja korkojen nousu on hidastanut kotitalousluottojen kysyntää, mutta luottokanta on kasvanut edelleen reippaasti erityisesti yrityssektorilla. Kokonaisuudessaan kotitalouksien maksuvaikkeudet eivät ole vuoden kuluessa lisääntyneet merkittävästi toistaiseksi hyvänä jatkuneen työllisyys- ja tulokehityksen ansiosta. Tärkein syy asuntovelallisten maksukyvyyn horjumiseen ovat erilaisista syistä alentuneet tulot. Suurimmat velanmaksuongelmat keskittyvätkin vain osalle asunto- ja kulutusluottovelallisista. Merkittävä käänne huonompaan suuntaan taloudessa ja työllisyydessä lisäksi kuitenkin ongelmaluottojen ja maksuvaikkeuksiin joutuvien määrää entisestään. Tilannetta vaikeuttaa se, että rahoitusmarkkinakriisistä alkanut markkinakorkojen nousu on jo vuoden verran lisännyt asuntovelallisten lainanhoitokuluja.

Lisätietoja antaa

pankkitarkastaja Seppo Pitkänen, puhelin 010 831 5376.

Suomalaisten pankkien likviditeetti kestää markkinahäiriön

Kansainväliset rahoitusmarkkinat

Rahoitusmarkkinoilla oli vielä runsas vuosi sitten tarjolla runsaasti likviditeettiä edulliseen hintaan. Samalla sijoittajat etsivät tuottoja uusista monimutkaisista sijoitustuotteista, jotka olivat riskiprofiililtaan monimutkaisia ja epälikvidimpiä ja läpinäkymättömpämpiä kuin perinteiset sijoitukset. Subprime-asuntolainojen luottotappioiden kasvaessa alkoivat riskit paljastua, mutta niiden suuruus ja tarkka sijainti pysyivät piilossa. Tämä aiheutti markkinoilla suurta epäluottamusta pankkien ja muiden markkinaosapuolien välillä.

Kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla ei vielä ole päästy eroon huhuista eikä markkinaosapuolten epäluottamuksesta rahoitussektoriin. Syyskuussa finanssimaailman kriisi voimistui edelleen, kun suuria rahoitus- ja vakuutuslaitoksia ajautui mittaviin rakennejärjestelyihin ja suorat ja epäsuorat vaikutukset markkinaosapuoliin olivat epäselviä. Tilanne on siten edelleen varsin epävarma ja markkinalikviditeetti poikkeuksellisen heikko. Markkinatilanteen ei odoteta myöskään korjaantuvan nopeasti.

Rahoitusmarkkinakriisi nostaa pankkien varainhankinnan kustannuksia

Pankkien rahoituksen hinta koostuu riskittömästä korosta ja pankin riskilisistä. Epäluottamus kasvatti pankkien rahoituksestaan maksamia, erityisesti luottoriskistä johtuvia riskilisiä. Nämä riskiliset ovat pysyneet korkeina, koska heikko markkinalikviditeetti ja jatkuva epävarmuus ovat aiheuttaneet lisää tappioita ja alaskirjauksia eikä kokonaisvaikutuksia edelleenkaan pystytä arvioimaan.

Riskilisien kasvu nostaa pankkien markkinaehtoisien rahoituksen hintaa. Pankit joutuvat uusimaan erääntyvää rahoitustaan aiempaa korkeammilla kustannuksilla. Erityisesti pitkäaikaisen, yli vuoden rahoituksen luottoriskiliset ovat korkeita, mikä heijastuu suoraan rahoituksesta maksettuun hintaan. Kiristynyt

talletuskilpailu on myös kaventanut pankeille jäävää marginaalia, vaikka talletukset ovat pankeilla edelleen edullisin rahoitusmuoto.

Pankit varautuneet tilanteen edelleen pitkittymiseen

Suomalaisten pankkien likviditeetti on edelleen hyvä. Rahoituksen riskilisät ja erityisesti pitkän rahoituksen hinta ovat säilyneet korkeina jo yli vuoden ajan. Suomalaiset pankit ovat hyvän maineensa ansiosta kärsineet markkinahäiriöstä toistaiseksi vähemmän kuin monet eurooppalaiset ja yhdysvaltalaiset pankit. Nämä pankit ovat tehneet suuria alaskirjauksia subprime-sijoituksistaan, ja niiden likviditeettitilanne ja vakavaraisuus on tiukentunut. Rahoituskustannusten nousu heikentää pankkien kannattavuutta, vaikka Suomen markkinoilla korkeampia rahoituskustannuksia on siirretty asteittain myös lainakorkoihin. Suomalaiset pankit ovat pystyneet edelleen rahoittamaan hyvin luottojen kysynnän.

Suomalaiset pankit ovat säilyttäneet luottamuksen ja niillä on suhteellisen hyvä asema markkinoilla. Rahoituksen saatavuudessa ei suomalaisilla pankeilla ollut ongelmia kuluvan vuoden aikana. Pankeilla on suuret likvidien varojen reservit, joiden avulla ne kestävät väliaikaisia suuriakin häiriötilanteita, kuten markkinoiden sokkireaktiot syyskuussa 2008. Jos äärimmäisiä häiriöpäiviä ei oteta huomioon, suomalaiset talletuspankit ovat pystyneet hankkimaan hyvin lyhytaikaista rahoitusta. Lyhyempää rahoitusta on virrannut sisään myös talletusten muodossa. Pidemmän markkinaehtoisen rahoituksen saatavuudessa pankeilla ei ole ollut ongelmia, mutta hinta on pysytellyt huomattavan korkeana. Markkinahäiriön jatkuessa korostuu tarkan likviditeettiriskin seurannan tärkeys pankeissa.

Pankit ovat valmistautuneet tilanteen edelleen pitkittymiseen ja huomioivat epävarman markkinatilanteen riskit likviditeettiriskin hallinnassaan. Likvidien varojen reserveilla varaudutaan yllättäviin suuriin markkinahäiriöihin, joita alkusyksystä koettiin. Suurten likviditeettireservien lisäksi pankit rajoittavat riippuvuuttaan lyhyestä rahoituksesta ja kattavat erääntyviä jälleenrahoitustarpeitansa jo etukäteen, jolloin ne eivät ole niin alttiita markkinoiden sokkireaktioille.

Talletusrahoituksen voimakas kasvu jatkui koko kevään

Talletukset alkoivat kasvaa jo syksyllä 2007 aiempia vuosia selvästi reippaammin, kun sijoittajat etsivät varmoja sijoituskohteita. Kasvu kiihtyi edelleen kevään ja kesän aikana. Talletusten määrä oli kesäkuussa 102 miljardia euroa (vuosikasvua +16,7 %)¹. Voimakkainta kasvu oli määräaikaissa talletuksissa, yli 50 % vuoden 2007 kesäkuusta. Kilpailu määräaikaista talletuksista kiristyi keväällä ja se on kutistanut pankeille jäävää korkomarginaalia. Talletusrahoitus on edelleen markkinaehtoista rahoitusta edullisempää. Kaksi kolmasosaa talletuksista on käytettytileillä, joiden alhaiset korot pitävät talletusrahoituksen kokonaiskustannukset alhaisina.

Talletuksilla katettiin keskimäärin 74 % saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä. Useilla pankeilla, kuten paikallispankeilla, talletusrahoituksen merkitys on vieläkin suurempi. Tunnusluku kääntyi vuoden 2007 aikana pieneen nousuun monen vuoden laskevan trendin jälkeen. Talletusrahoitusta voidaan pitää markkinarahoitusta vakaampana rahoituslähteenä, mikä pienentää pankin alttiutta markkinahäiriöille.

1 Lähde: Suomen Pankki, Rahoitusmarkkinat Tilastokatsaus 8/2008

Pitkäaikaisen markkinaehtoisen rahoituksen hinta pysynyt korkeana

Pitkäaikaisen rahoituksen saatavuus säilyi kuluvan vuoden aikana hyvänä, mutta hinta on edelleen huomattavan korkea. Tämän vuoksi joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskuja ei ole tehty juuri lainkaan. Pankeilla ei ole akuuttia tarvetta hankkia pitkäaikaista rahoitusta hyvän talletuskehityksen vuoksi. Pienempiä emissioita on kuitenkin tehty, jotta varmistetaan rahoituksen monipuolinen rakenne. Pankit ovat varautuneet tiukan likviditeettitilanteen pitkittymiseen.

Kiinnitysluottopankkien kautta hankitun rahoituksen merkitys on korostunut luottokriisissä. Myös kiinteistövakuudellisilla katetuilla joukkovelkakirjalainoilla (covered bond) hankitun rahoituksen hinta on noussut, mutta suhteessa vakuudettomiin joukkovelkakirjalainoihin huomattavasti vähemmän. Syksyllä 2007 ei ollut tarvetta hankkia rahoitusta, mutta keväällä ja kesällä on tehty jälleen kiinteistövakuudellisten

joukkovelkakirjalainojen emissioita. Katetuilla kiinteistövakuudellisilla joukkovelkakirjalainoilla on tyypillisesti hankittu erittäin pitkää rahoitusta, mutta viimeisten kahdentoista kuukauden aikana tehtyjen emissioiden maturiteetti on lyhentynyt pariin vuoteen. Tämän rahoituksen osuus kasvanee edelleen asuntolainojen rahoituksessa. Rahoituksen osuus on jo varsin merkittävää, sillä noin kymmenesosa asuntolainoista on kiinnitysluottopankkien taseissa.

Markkinaehtoinen rahoitus pääasiassa lyhyttä rahamarkkinarahoitusta

Syksystä 2007 jatkunut voimakas talletuskasvu on pienentänyt tarvetta hankkia markkinaehtoista rahoitusta. Pitkäaikainen rahoitus on edelleen huomattavasti kalliimpaa kuin kriisiä edeltävänä aikana. Uusia pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja on laskettu liikkeeseen vain vähän, ja erääntyneitä emissioita on korvattu vain osin pitkällä rahoituksella. Talletuspankkien joukkovelkakirjalainojen kanta oli kesäkuussa 15,5 miljardia euroa (vuosikasvua -9 %). Lyhytaikaista rahoitusta hankittiin pääasiassa sijoitustodistuksilla. Sijoitustodistusten kanta oli kesäkuussa 38 miljardia euroa (vuosikasvua +10,5 %).

Erääntyvät joukkovelkakirjalainat lyhensivät markkinaehtoisen rahoituksen keskimaturiteettia kevään aikana edelleen. Liikkeeseenlasketut joukkovelkakirjalainat olivat juoksuajaltaan aiempaa lyhyempiä, mikä myös on vaikuttanut rahoituksen keskimaturiteettiin. Talletuspankkien yleiseen liikkeeseenlaskettujen joukkovelkakirjalainojen ja sijoitustodistusten kannasta vuoden sisällä erääntyviä oli lähes 80 %. Velkakirjalainoista 39 % oli kolmen kuukauden sisällä erääntyviä. Vastaavat luvut olivat vuoden 2007 kesäkuussa 66 % ja 33 %.

Markkinaehtoisen rahoituksen maturiteetin lyheneminen kasvattaa rakenteellista rahoitusriskiä, koska rahoituksen uudistamisriski kasvaa. Pitkäaikaisen rahoituksen riittävästä osuudesta on huolehdittava, vaikka markkinatilanne onkin haastava. Myös markkinaehtoisen rahoituksen instrumenttikohtaisella ja maantieteellisellä hajauttamisella vähennetään rahoituksen uudistamiseen liittyviä saatavuus- ja hintariskejä.

Likvidien varojen määrä kasvanut

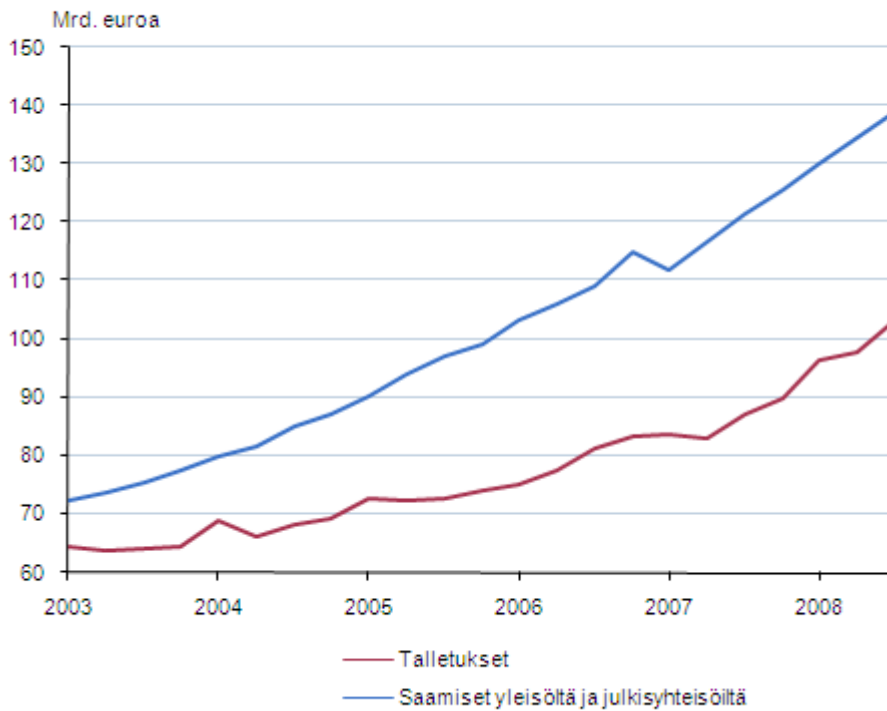
Viranomaisraportoinnista laskettava kuukauden rahoitusvaje, eli kuukauden sisällä erääntyvien kassavirtojen erotus, on kasvanut viimeisen vuoden aikana. Syynä on se, että markkinaehtoisen rahoituksen maturiteetti on laskenut ja lyhyiden määräaikaisten talletusten määrä kasvanut. Pankkien yhteenlaskettu kuukauden rahoitusvaje oli kesäkuussa reilut 14 miljardia euroa. Likviditeettitilanne pankeissa on rahoitusvajeen kasvamisesta huolimatta kuitenkin säilynyt hyvänä. Voimakas talletuskasvu on parantanut maksuvalmiutta ja myös likvidien varojen puskureita on kasvatettu kesästä 2007. Käteisten varojen ja erilaisten keskuspankkirahoitukseen oikeuttavien saamistodistusten määrä nousi kesäkuussa yli 13 miljardiin euroon. Markkinoiden likviditeetin säilyessä heikkona on tärkeää, että pankeilla on puskurina likvidejä, vähäriskisiä arvopapereita, joita voidaan tarvittaessa nopeasti muuttaa rahaksi tai joita vastaan voidaan hankkia vakuudellista rahoitusta.

Talletuskasvu on vähentänyt pankkien riippuvuutta markkinaehtoisesta rahoituksesta. Pankit ovat hyvän talletuskehityksen tukemana pystyneet säilyttämään monipuolisen rahoitusrakenteen, vaikka markkinaehtoisen rahoituksen maturiteetti on lyhentynyt.

Lisätietoja antaa

pankkitarkastaja Meri Rimmanen, puhelin 010 831 5379.

Talletukset ja saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä, miljardia euroa

Lähde: Rahoitustarkastus.

Talletukset prosenttia saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Lähde: Rahoitustarkastus.

Pankkisektorin korkoriskit alhaiset

Jo kolme vuotta lähes yhtämittaisesti jatkunut euroalueen korkojen nousu ja jo vuosia voimakkaana jatkunut antolainauksen kasvu eivät ole kasvattaneet pankkien korkoriskejä. Myöskään korkomarkkinoiden turbulenssi ei ole kasvattanut peruspankkitoiminnan korkoriskejä, sillä ainakaan toistaiseksi kasvaneella epävarmuudella ei ole ollut merkittävää vaikutusta pankkisektorin taserakenteeseen.

Suomalaisten talletuspankkien absoluuttinen tulosriski ja rahoituskatteeseen suhteutettu tulosriski ovat pysyneet lähes muuttumattomana verrattuna vuoden 2007 lopun tilanteeseen. Yhden prosenttiyksikön koronnousun aiheuttama tulosriski oli kesäkuun 2008 lopussa 435 miljoonaa euroa (436 miljoonaa euroa vuoden 2007 lopussa), ja vuodenvaihteen rahoituskatteeseen suhteutettuna 13 % (13 %). Toisin sanoen, markkinakorkojen noustessa yhdellä prosenttiyksiköllä kasvaisi pankkisektorin rahoituskate yli 400 miljoonalla eurolla. Puhtaasti kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien korkoherkkien instrumenttien investointiriski sen sijaan kasvoi kuluneen vuoden aikana hieman, -467 miljoonaa euroon (-418 milj. euroa).

Markkinoilla odotetaan euroalueen lyhyiden rahamarkkinakorkojen laskevan seuraavan vuoden kuluessa noin 0,5 prosenttiyksikön verran. Toteutuessaan tämän suuruinen korkojen muutos pienentäisi pankkisektorin rahoituskatetta noin 7 %, mutta ei vaarantaisi pankkien vakavaraisuutta.

Pankkien korkoriskien seurantaan käytettävät mittarit

Rahoitustarkastus seuraa säännöllisen raportoinnin avulla pankkien rahoitustoimintaan liittyviä korkoriskejä sekä kaupankäyntivaraston hintariskejä (investointiriski). Rahoitustoiminnan (rahoitustaseen, banking book) korkoriskillä tarkoitetaan pankin kaikkia muita kuin suoranaisesti kaupankäyntitoimintaan liittyviä korkotason muutoksista johtuvia riskejä. Korkotason muutokset aiheuttavat pankeille sekä tulo- että nykyarvoperusteista riskiä.

Tulosriskillä tarkoitetaan pankin saamisten ja velkojen maturiteettiepätasapainoista aiheutuvaa vaikutusta vuoden aikana kertyvään rahoituskatteeseen markkinakorkojen noustessa, kun taserakenteen oletetaan pysyvän muuttumattomana. Pankkisektorin tulosriskiä on Rahoitustarkastuksessa seurattu jo vuosien ajan.

Nykyarvoperusteisella riskillä tarkoitetaan korkotason muutoksen aikaansaamaa rahoitustoiminnan (rahoitustaseen) korkoherkkien erien taloudellisen arvon (nykyarvon) alentumista. Taloudellisella arvolla tarkoitetaan rahoitustaseen erien tuottamien nettokassavirtojen diskontattua odotusarvoa. Pankkien vakavaraisuusvaatimuksia koskeva direktiivi (2006/48/EY) edellyttää Rahoitustarkastusta seuraamaan pankkien nykyarvomenetelmän mukaisia korkoriskejä. Tästä johtuen taloudellisen arvon lähestymistapaan perustuva pankkien riskiraportointi Rahoitustarkastukselle alkoi vuoden 2008 kesäkuun lopun tilanteesta.

Kaupankäyntivaraston korkoriski katetaan Basel II -vakavaraisuussäätelykehikon pilari 1:ssä. Sen sijaan rahoitustoiminnan korkoriski on yksi merkittävimmistä pilari 2 -markkinariskeistä, jotka pankkien on itse tunnistettava, analysoitava ja joiden kattamiseen heidän on varattava riittävästi pääomaa.

Molemmat rahoitustoiminnan korkoriskimittarit ovat olennaisia ja toisiaan täydentäviä mittareita. Tulosriskimittarilla kvantifioidaan ja hallitaan korkomuutosten aiheuttamaa pankin korkokatteen kehitykseen liittyvää epävarmuutta. Koska korkokate muodostaa merkittävän osan perinteisen pankkiliiketoiminnan tuotoista, on tulosriskin hallinnalla merkittävä rooli pankkien kassavirtoihin liittyvien epävarmuuksien hallinnassa.

Nykyarvoperusteisessa lähestymistavassa tarkastellaan korkoriskejä pankin taloudellisen arvon näkökulmasta. Riskienhallinnalla pyritään suojautumaan odottamattomien korkoliikkeiden aikaansaamilta taloudellisen arvon alentumisilta. Toisin sanoen, taloudellisen arvon lähestymistavassa tavoitteena on pankin taseriskien kokonaisvaltainen hallinta, kun taas tulosriskin hallinnalla pyritään takaamaan pankille riittävä kassavirtojen kertymä kaikissa mahdollisissa toimintaolosuhteissa.

Yksinkertaisin ja yleisimmin käytetty tapa hallita rahoitustoiminnan korkoriskejä on huolehtia, että taseen saamis- ja velkapuolen erien maturiteettiepätasapainot säilyvät pieninä. Suurin osa taseen tulo- ja nykyarvoperusteisen korkoriskin suojaamisesta toteutetaan nimenomaan vastakkaisilla tase-erillä.

Taseiden paisuminen ei näy pankkien tuloriskeissä

Pankkien taseet ovat kasvaneet voimakkaasti kuluneen vuoden aikana, mikä näkyy tuloriskin laskennassa kasvaneina tase-erinä. Tase-erien paisuminen ei ole kuitenkaan kasvattanut pankkisektorin yhteenlaskettua tuloriskiä, minkä johdosta myös rahoituskatteeseen suhteutettu tuloriski on pysynyt maltillisella tasolla.

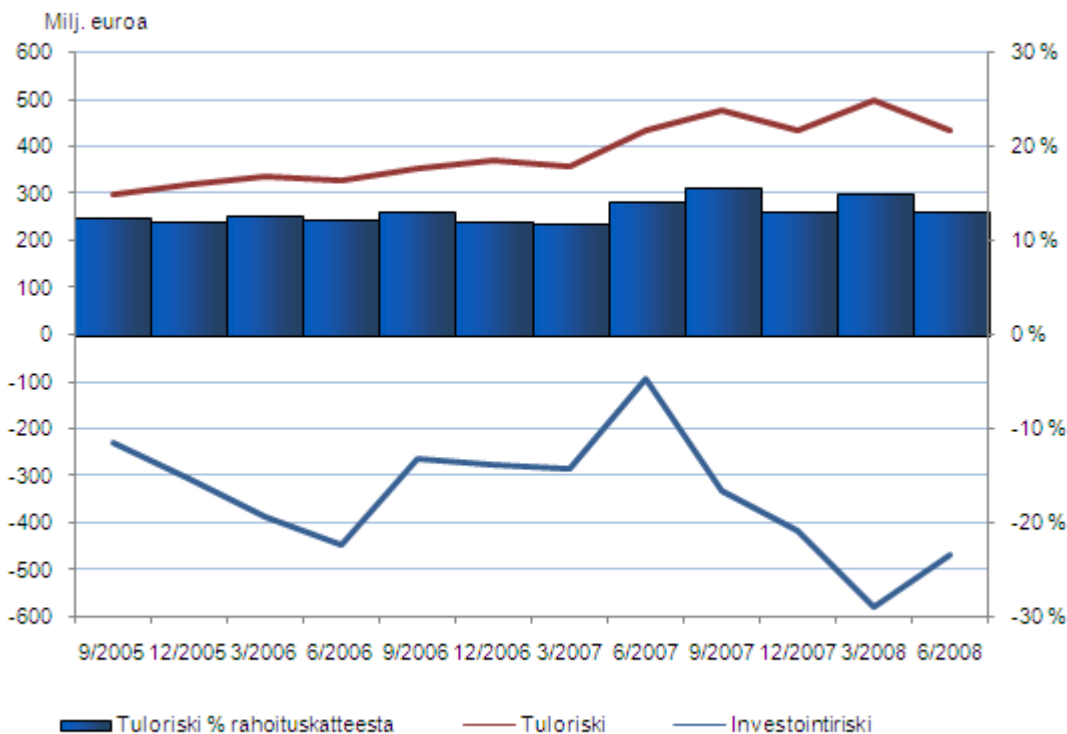
Taseen velkaeristä voimakkaimmin ovat kasvaneet lyhytaikaiset luottolaitosvelat sekä yleisön määräaikaistalletukset, kun taas saamispuolella eniten kasvoivat saamiset yleisöltä (asuntolainoitus) ja luottolaitoksilta. Saamisten velkaeriä rivakampi kasvu etenkin lyhyissä maturiteeteissa kasvatti osaltaan taseen tuloriskiä, mutta johdannaisilla tehdyt suojaukset eliminoivat tämän vaikutuksen. Johdannaisista ylivoimaisesti eniten käytettyjä instrumentteja ovat koronvaihtosopimukset.

Valuuttamääräisten erien osuus tuloriskistä on jälleen noussut hieman vuodenvaihteesta. Kun valuuttojen osuus vuoden 2007 lopussa oli 29 %, oli osuus kasvanut kesäkuun loppuun mennessä 44 prosenttiin. Euron lisäksi merkittävimmät valuutat olivat Ruotsin ja Tanskan kruunut sekä Yhdysvaltain dollari.

Kaupankäyntivaraston investointiriski kasvanut lievästi

Kaupankäyntivaraston investointiriski kasvoi kuluneen vuoden aikana -467 miljoonaan euroon (-418 miljoonaa euroa). Merkittävin syy tähän oli euromääräisten erien investointiriskin kasvu. Negatiivinen korkoherkkyys tarkoittaa, että sopimusten arvo laskee korkokäyrän noustessa kaikissa maturiteeteissa yhdellä prosenttiyksiköllä. Investointiriski selittyy lähes täysin kaupankäyntivaraston markkina-arvon kasvulla.

Pankkien korkoriskien kehitys 9/2005 - 6/2008

Lähde: Rahoitustarkastus

Pankkisektorin taloudelliseen arvoon perustuvat riskit ovat matalat

Taloudellisen arvon menetelmällä arvioitua pankkisektorin korkoriskiä voidaan pitää varsin matalana. Korkojen noustessa äkillisesti kahdella prosenttiyksiköllä laskisi pankkisektorin taseen nykyarvo noin 200 miljoonalla eurolla, mikä vastaa noin yhtä prosenttia pankkien omista varoista. Aggregaattitason riski on huomattavasti pienempi kuin vakavaraisuusvaatimuksia koskevassa direktiivissä asetettu riskiraja, minkä mukaan ± 2 % yksikön korkojen muutoksen aikaansaama taloudellisen arvon lasku ei saa ylittää 20 % pankin omista varoista. Riskiluvun alhaisuus selittyy pääosin sillä, että pankkisektorin rahoitustoiminnan korkoherkkien erien maturiteetit ovat varsin lyhyitä, koska valtaosa myönnettyistä luotoista on sidottu vaihtuviin markkina- ja pankkien omiin primekorkoihin ja vastaavasti lainojen rahoitukseen käytettävien velkaerien maturiteetit ovat yhtä lailla lyhyitä. Nykyarvoperusteisen riskiluvun alhaisuus seuraa suoraan siitä, että saamis-/velkaerän nykyarvon herkkyys koron muutoksille on sitä alhaisempi, mitä lyhyempi on kyseisen erän maturiteetti.

Markkinoiden odottamat korkomuutokset eivät vaaranna pankkisektorin vakavaraisuutta

Markkinoilla aktiivisen kaupankäynnin kohteena olevista korko-optioiden hinnoista lasketut korko-odotukset indikoivat, että kolmen kuukauden euriborkoron odotetaan laskevan noin puolen prosenttiyksikön verran seuraavan vuoden kuluessa. Markkinoiden odottama korkomuutos on huomattavasti pienempi kuin yllä esitetyissä analyyseissä käytetyt 100 ja 200 korkopisteen sokit. Toteutuessaan tämä korkoskenaario pienentäisi pankkien korkokatteita keskimäärin noin 7 %, mutta ei uhkaisi minkään mittarin mukaan pankkisektorin vakavaraisuutta.

Pankkisektorin yhteenlaskettu korkoriski mukaan lukien johdannaistoiminta: euro ja muut valuutat yhteensä

(miljoonaa euroa korkojen noustessa yhden prosenttiyksikön verran)

	30.6.2008	31.12.2007	Muutos
Rahoitustoiminnan (Banking book) korkoriski			
Tuloriski	435	436	-0,2 %
Rahoituskate (31.12.2007)	3 334	3 334	
Suhteellinen tuloriski, % rahoituskatteesta	13 %	13 %	
Stressitesti 1; avistat < 1kk	-87	-114	-23,9 %
Stressitesti 2; valuutat itseisarvoon	719	932	-22,9 %
Nykyarvoperusteinen riski	100		
Omat varat	20 867		
Suhteellinen nykyarvoriski, % omista varoista	0,5 %		
Kaupankäyntivaraston (Trading book) korkoriski			
Investointiriski	-467	-419	11,5 %
Stressitesti 3; valuutat itseisarvoon	531	533	-0,3 %

Lähde: Rahoitustarkastus.

Korkoriskin määritelmät ja lisätietoa arviointimenetelmistä

Rahoitustarkastuksen analyyseissä korkoriski on jaettu tuloriskiin, nykyarvoperusteiseen korkoriskiin ja investointiriskiin.

Tuloriskillä tarkoitetaan pankin saamisten ja velkojen maturiteettiepätasapainoista aiheutuvaa vaikutusta vuoden aikana kertyvään rahoituskatteeseen markkinakorkojen noustessa, kun taserakenteen oletetaan pysyvän muuttumattomana. Pankkisektorin tuloriskiä on Rahoitustarkastuksessa seurattu jo vuosien ajan.

Nykyarvoperusteisella korkorisillä tarkoitetaan korkotason muutoksen aikaansaamaa rahoitustoiminnan (rahoitustaseen) korkoherkkien erien taloudellisen arvon (nykyarvon) alentumista, missä taloudellisella arvolla tarkoitetaan rahoitustaseen erien tuottamien nettokassavirtojen diskontattua odotusarvoa.

Investointiriskillä tarkoitetaan kaupankäyntivarastoon sisältyvien joukkovelkakirjojen ja johdannaisten laskennallisten markkina-arvojen välitöntä muutosta korkojen noustessa.

Lisätietoja antaa

rahoitusanalytikko Matti Koivu, puhelin 010 831 5291.

Sijoituspalveluyritysten toimintaympäristö haasteellinen

Uusia sijoituspalveluyrityksiä markkinoille

Sijoituspalveluyritysten määrä tulee kasvamaan seuraavien kuukausien aikana, kun toimilupaa hakeneet yritykset aloittavat toimintansa tai jatkavat nykyistä toimintaansa sijoituspalveluyrityksenä. Uudet toimijat lisäävät kilpailua ja kirjavoittavat toimintakenttää, kun sijoitusneuvonta ja hyödykejohdannaismarkkinoilla toimiminen muuttuivat luvanvaraisiksi toimintoiksi.

Sijoituspalveluja voivat tarjota kotimaiset luottolaitokset, sijoituspalveluyritykset tai omaisuudenhoitoa harjoittavat rahastoyhtiöt. Lisäksi ulkomaiset luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset voivat tarjota sijoituspalveluja joko rajan yli tai Suomessa sijaitsevasta sivukonttorista käsin. Kotimaisia sijoituspalveluyrityksiä oli kesäkuun 2008 lopussa yhteensä 45 (47 kpl 30.6.2007). Lisäksi sijoituspalveluita tarjosi kolme Suomessa toimivien ulkomaisten sijoituspalveluyritysten sivukonttoria.

Yritysjärjestelyt vähensivät sijoituspalveluyritysten hallinnoimia varoja

Omaisuudenhoidossa olevien varojen yhteismäärä (sijoituspalveluyritykset, pankit ja rahastoyhtiöt) pieneni noin 12 % vuoden aikana ja oli kesäkuun lopussa 130 miljardia euroa. Sijoituspalveluyritysten osuus varojen hallinnoijana on pienentynyt olennaisesti vuoden 2007 lopun yritysjärjestelyjen myötä. Tämä heijastuu myös omaisuudenhoidosta saatuihin tuottoihin. Samaan aikaan kun sijoituspalveluyritysten omaisuuden hoidossa olevat varat vähenivät noin 44 %, niin tuotot omaisuudenhoidosta pienenevät vastaavasti noin 49 %.

Sijoituspalveluyritysten omaisuudenhoidossa olevat varat yhteensä

	06/2008	Vuosi- muutos	Vuosi- muutos	03/2008	12/2007	09/2007	06/2007
	tuhatta euroa	tuhatta euroa	%	tuhatta euroa	tuhatta euroa	tuhatta euroa	tuhatta euroa
Täyden valtakirjan omaisuudenhoito	58 348 767	-40 464 141	-41,0	61 689 928	68 083 393	88 624 983	98 812 908
josta kotimaisten sijoitusrahastojen varoja	32 179 365	-23 741 141	-42,5	33 972 290	38 549 806	50 126 611	55 920 506
Konsultatiivinen omaisuudenhoito	7 859 027	-11 164 808	-58,7	7 442 266	7 049 437	19 337 737	19 023 834
Yhteensä	66 207 794	-51 628 948	-43,8	69 132 194	75 132 830	107 962 720	117 836 742

Lähde: Rahoitustarkastus.

Omaisuudenhoidossa olevat varat yhteensä

	06/2008	Vuosi- muutos	Vuosi- muutos	03/2008	12/2007	09/2007	06/2007
	tuhatta euroa	tuhatta euroa	%	tuhatta euroa	tuhatta euroa	tuhatta euroa	tuhatta euroa
Täyden valtakirjan omaisuudenhoito	89 330 527	-17 836 542	-16,6	93 644 282	103 647 925	105 375 227	107 167 068
josta kotimaisten sijoitusrahastojen varoja	47 619 523	-12 549 554	-20,9	50 660 963	56 330 838	58 367 523	60 169 077
Konsultatiivinen omaisuudenhoito	40 638 136	318 002	0,8	38 861 792	39 661 933	40 009 773	40 320 134
Yhteensä	129 968 663	-17 518 540	-11,9	132 506 074	143 309 858	145 385 000	147 487 203

Lähde: Rahoitustarkastus.

Kannattavuus kohtuullisen hyvällä tasolla

Sijoituspalvelutoiminnan tuotot¹ olivat vuoden 2008 kesäkuun lopussa noin 130 miljoonaa euroa (225 miljoonaa euroa 30.6.2007). Suurin osa tuottojen laskusta johtuu merkittävien toimijoiden siirtymisestä osaksi emopankkia, jonka seurauksena näiden yhtiöiden tuotot näkyvät kyseisten luottolaitosten tuloslaskelmassa. Mikäli luvuista eliminoidaan vuoden aikana poistuneet ja vastaavasti alalle tulleet yritykset, olivat sijoituspalvelutoiminnan tuotot kesäkuun 2008 lopussa noin 114 miljoonaa euroa (131 miljoonaa euroa 30.6.2007). Näin tarkasteltuna tuottojen pieneneminen jää noin 13 %:iin.

1 Sijoituspalvelutoiminnan tuotoissa on mukana ainoastaan sijoituspalveluyritysten tuotot (mukana eivät ole luottolaitosten sijoituspalveluista saadut tuotot eivätkä omaisuudenhoitoa harjoittavien rahastoyhtiöiden tuotot)

Sijoituspalveluyritysten kannattavuus kumulatiivisesti tarkasteltuna pysyi markkinatilanteesta huolimatta kohtuullisen hyvällä tasolla, vaikkakin liikevoittoprosentti on heikentynyt aiemmista vuosista. Kesäkuun lopussa kumulatiivinen liikevoittoprosentti (liikevoitto/sijoituspalvelutoiminnan tuotot) oli noin 29 %, kun se viime vuonna oli noin 45 %. Hallintokulujen osuus tuotoista on suurempi kuin vertailuvuotena, mikä näkyy katteen pienenemisenä ja alhaisempana liikevoittoprosenttina.

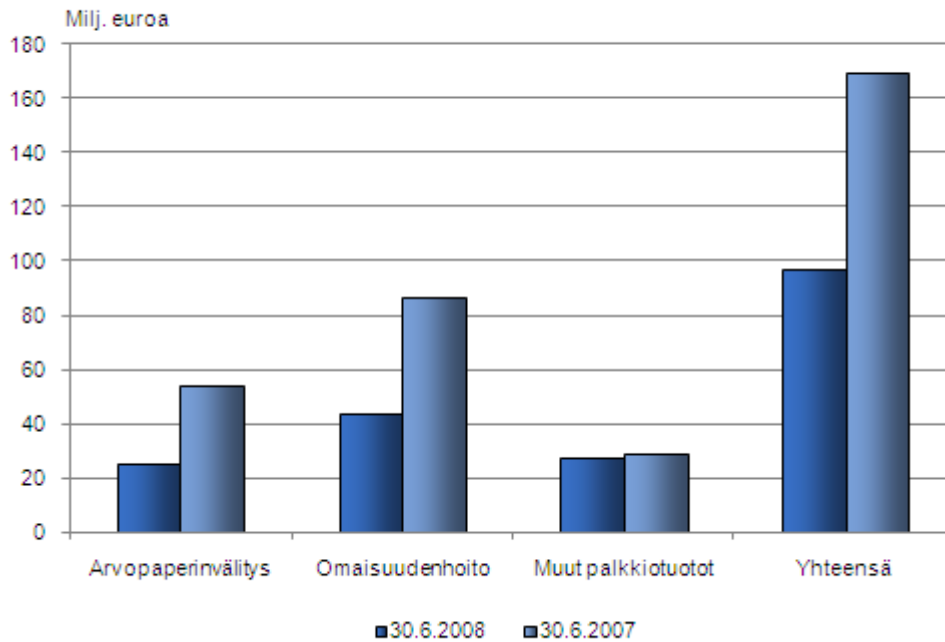
Tuottojen kehityksessä on suurta vaihtelua toimijoiden välillä. Sijoituspalvelutoiminnan tuotot olivat pienentyneet vertailuajankohtaan nähden 24 yrityksellä ja kasvaneet 13 yrityksellä. Kahdeksalla toimijalla ei ollut vertailutietoja. Yhtiöt, joiden tuotot pienenevät prosentuaalisesti eniten, olivat omaisuudenhoitoa harjoittavia sijoituspalveluyrityksiä.

Tappiollisia sijoituspalveluyrityksiä oli 13. Näistä kuudella vertailuajankohdan tulos oli positiivinen. Pääsääntöisesti tappiollisten yritysten omien varojen ylijäämä ja tappiopuskuri riittävät kattamaan myös tulevien kvartaalien mahdolliset tappiot.

Arvopaperinvälitys ja omaisuudenhoito ovat edelleen sijoituspalveluyritysten suurimmat tuottolähteet, vaikkakin muiden palkkiotuottojen osuus kokonaispalkkiotuotoista on kasvanut.

Euromääräisesti arvopaperinvälityksestä ja omaisuudenhoidosta saadut tuotot ovat pudonneet noin 50 %, kun taas muut palkkiotuotot ovat pysyneet lähes edellisen vuoden tasolla. Suurta tuottojen pudotusta selittävät yllä mainitut yritysjärjestelyt sekä epäsuotuisa markkinatilanne, joka heijastuu voimakkaimmin juuri välitystoimintaan ja varainhoitoon.

Sijoituspalvelutoiminnan tuottojakauma 6/2008 ja 6/2007

Lähde: Rahoitustarkastus.

Vakavaraisuus ja omien varojen riittävyys

Sijoituspalveluyritykset ovat noudattaneet uusia vakavaraisuusvaatimuksia vuoden 2008 alusta lähtien. Omien varojen vähimmäisvaatimus koostuu luotto-, markkina- ja operatiiviselle riskille allokoitavasta osuudesta. Suhteellisesti eniten omia varoja sijoituspalveluyritysten oli varattava operatiiviselle riskille (osuus yli 75 % omien varojen vähimmäisvaatimuksesta 30.6.2008).

Kaikki toimijat ylittivät omien varojen vähimmäisvaatimukset vuoden 2008 kesäkuun lopussa. Sijoituspalveluyritysten omat varat olivat kesäkuun lopussa noin 123 miljoonaa euroa. Vastaavasti kumulatiivinen vähimmäisvaatimus oli noin 29 miljoonaa euroa. Tällöin omien varojen ylijäämä oli noin kolminkertainen minimivaatimukseen nähden.

Omien varojen ylijäämän määrässä ja vakavaraisuussuhdeluvuissa oli suurta hajontaa toimijoiden välillä. Joukossa oli kaksi yhtiötä, jonka vakavaraisuussuhde oli alle 10 %. Kummatkin toimijat kuuluvat konsolidointiryhmään ja mahdollinen lisäpääoma saadaan tarpeen vaatiessa emoyhtiöltä.

Sijoituspalveluyritykset voivat lähtökohtaisesti arvioida pääomatarvettaan pilari 1 -laskennan pohjalta. Omien varojen riittävyyden kokonaisarvioinnissa tulee kuitenkin huomioida yhtiön riskiprofiili ja tarkastella kaikkia yhtiön toimintaan vaikuttavia olennaisia riskejä. Sijoituspalveluyrityksille tyypillisiä pilari 1-laskennan ulkopuolelle jääviä riskialueita ovat keskittymäriski ja maineriski.

Varsinkin niiden sijoituspalveluyritysten, joiden tappiopuskuri on pieni tai olennaisesti alentunut, on arvioitava kriittisesti omien varojen riittävyyttä omassa toiminnassaan. Operatiivisen riskin vaatimus pienensi sijoituspalveluyritysten omien varojen ylijäämän määrää kaikissa yrityksissä. Usein lisäpuskurin tarvetta kasvattavat myös muutokset yhtiön riskiprofiilissa tai toimintaympäristössä.

Epäsuotuisa markkinatilanne heikentää tuotto-odotuksia

Sijoituspalveluyritysten kannattavuus riippuu palkkiotuottojen kehityksestä. Tuotot arvopaperinvälityksestä ja omaisuudenhoidosta riippuvat sekä arvopaperimarkkinoiden aktiivisuudesta että omaisuudenhoidossa olevien varojen markkina-arvosta.

Osakkeiden vaihto on pienentynyt olennaisesti ja oli elokuun lopussa noin 15 miljardia euroa. Yhtä alhaisella tasolla vaihto on ollut edellisen kerran vuonna 2005. Samoin pörssiosakkeiden markkina-arvo on laskenut ja oli elokuun lopussa noin 182 miljardia euroa. Pysyvästi markkina-arvo on ollut vastaavalla tasolla vuonna 2005.

Sijoitusneuvonnasta saatavat tuotot voivat jopa hetkellisesti kasvaa heikossa markkinatilanteessa. Tästä huolimatta epäsuotuisan markkinatilanteen jatkuessa sijoituspalveluyritysten loppuvuoden tuotto-odotukset heikkenevät ja palkkiotuotot jäänevät viime vuotta alhaisemmalle tasolle.

Lisätietoja antaa

rahoitusanalytikko Sinikka Loponen, puhelin 010 831 5278.

Rahastoyhtiöiden pitkään jatkunut nousu taittui

Rahastopääomat edelleen laskussa

Suomalaisia rahastoyhtiöitä oli vuoden 2008 kesäkuun lopussa 29, joista kahdeksan tarjosi myös omaisuudenhoitopalveluja.

Korko- ja osakemarkkinoilla jatkunut epävarmuus näkyy rahastomarkkinoilla edelleen. Vuoden 2008 tammi-kesäkuun aikana rahastopääomat ovat pienentyneet noin 10 miljardilla eurolla. Rahastopääomien pienentyminen aiheutui lunastuksista (58 %) ja vastaavasti osakekurssien kurssimuutoksista (42 %). Osakerahastoissa kurssimuutosten vaikutus rahastopääomien muutokseen oli huomattava, sillä osakekurssien laskeva suunta selitti pääomien vähenemisestä yli 70 %. Vastaavasti korkorahastoihin sijoitettujen pääomien pienentyminen aiheutui lähes täysin rahasto-osuuksien lunastuksista kun tarkastellaan korkorahastoja yhtenä kokonaisuutena. Rahastoluokittain tarkasteltuna yrityskorkorahastojen yhteenlaskettu arvo on tarkastelujaksolla pienentynyt nettomerkinnoista huolimatta. Tämä selittyy yrityslainamarkkinoiden luottoriskilisien kasvulla. Spreadien leventyminen alentaa yrityslainojen ja niihin sijoittavien rahastojen arvoa.

Pääomien jakautumisessa korko- ja osakerahastoihin ei ole tapahtunut olennaista muutosta vuoden 2008 tammi-kesäkuun aikana. Edelleen yli puolet rahastoihin sijoitetuista pääomista on korkorahastoissa. Euromääräisesti korkorahastoihin on kohdistunut lunastuksia huomattavasti enemmän kuin osake- ja yhdistelmärahastoihin. Pääomien siirtyminen talletuksiin on heijastunut erityisesti lyhyen koron rahastoihin, joista on vuoden ensimmäisen puolivuotisjakson aikana lunastettu osuuksia 2,7 miljardilla eurolla. Rahastopääomat olivat kesäkuun lopussa noin 55,9 miljardia euroa.

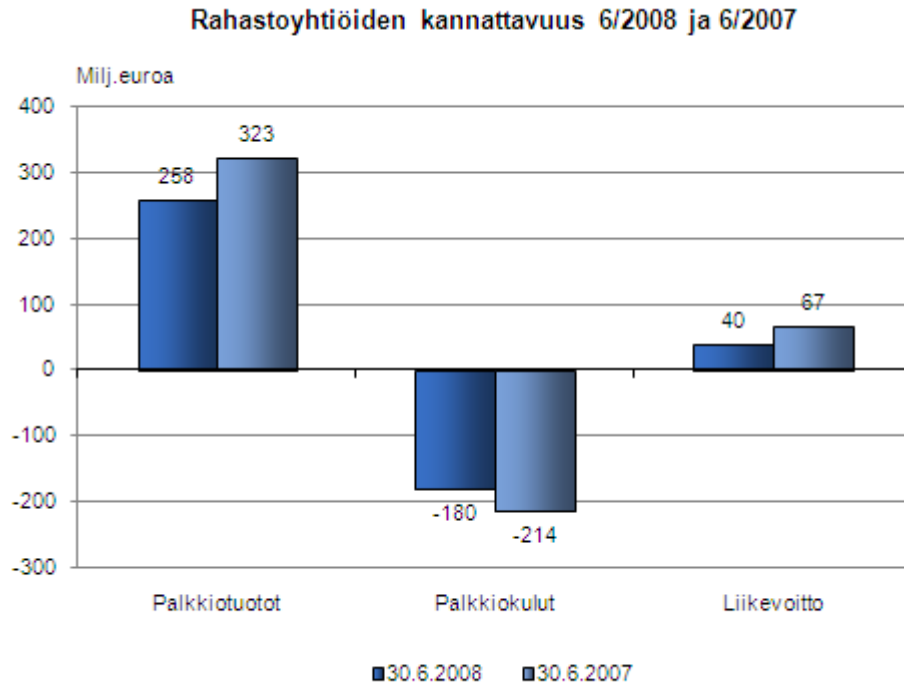
Rahastopääomien pieneneminen heijastui rahastoyhtiöiden palkkiotuottoihin

Rahastoyhtiöiden palkkiotuotot olivat vuoden 2008 kesäkuussa 20 % alhaisemmat kuin vuotta aiemmin. Tuottojen kehitys on linjassa rahastopääoman kehitykseen vastaavana ajanjaksona.

Vaikka rahastoyhtiöiden keskimääräinen kannattavuuskehitys oli edellisvuotta heikompi, joukossa oli myös rahastoyhtiöitä, joiden palkkiotuotot ja rahastoissa olevat varat kehittyivät myönteisesti. Eniten tuottoja kasvattaneet yhtiöt olivat pieniä rahastoyhtiöitä.

Seitsemällä rahastoyhtiöllä kesäkuun tulos oli tappiollinen. Omaisuudenhoitoa harjoittavien rahastoyhtiöiden tulokset heikentyivät suhteellisesti eniten.

Rahastoyhtiöiden kumulatiivinen liikevoitto on laskenut ensimmäisen puolen vuoden aikana suhteessa nopeammin kuin tuotot. Kulujen hidas reagoiminen tuottojen pienentymiseen johti kannattavuuden heikentymiseen. Liikevoittoprosentilla mitattuna kannattavuus aleni 20,7 %:sta 15,3 %:iin.

Lähde: Rahoitustarkastus.

Pääomavaatimukset täyttyivät

Omaisuudenhoitoa harjoittavien rahastoyhtiöiden tulee täyttää sijoitusrahastolaista tulevien vaatimusten lisäksi myös Basel II:n edellyttämät pääomavaatimukset. Näiden rahastoyhtiöiden omien varojen vähimmäisvaatimus koostuu luotto-, markkina- sekä operatiiviselle riskille allokoitavasta pääomasta.

Kaikki rahastoyhtiöt täyttivät niille asetetut pääomavaatimukset. Omat varat olivat riittävät sekä sijoitusrahastolain että Basel II:n vaatimuksiin nähden, eikä omien varojen määrässä tai laadussa ole tapahtunut olennaista muutosta. Mikäli tappiollisten yhtiöiden huono tuloskehitys jatkuu, alenee muutaman rahastoyhtiön omien varojen määrä lähelle ehdotonta vähimmäismäärää.

Lisätietoja antaa

rahoitusanalyytikko Sinikka Lopenen, puhelin 010 831 5278.

Rahoitusmarkkinoiden häiriötilanteen vaikutus Suomessa rekisteröityihin sijoitusrahastoihin

Suomalaisten sijoitusrahastojen suorat sijoitukset Lehman Brothers -ryhmään

Suomalaisissa sijoitusrahastoissa oli pääomia elokuun 31. päivänä noin 55 miljardia euroa. Tästä pääomasta Lehman Brothers -ryhmään tehdyt suorat sijoitukset (osakkeet ja joukkovelkakirjalainat) olivat noin 34,3 miljoonaa euroa eli 0,06 prosenttia koko rahastopääomasta. Sijoitukset jakautuivat seitsemän rahastoyhtiön hallinnoimiin 16 sijoitusrahastoon. Sijoitusten osuus yksittäisen sijoitusrahaston pääomista vaihteli elokuun lopussa 0,05 - 5,9 % välillä.

Sijoitusrahastolain ja sijoitusrahastojen sääntöjen mukaan sijoitukset yhden liikkeeseenlaskijan arvopapereihin ja rahamarkkinavälineisiin saavat muodostaa enintään 10 % sijoitusrahaston varoista. Erikoissijoitusrahastojen osalta hyväksytään pienempi sijoitusten hajauttaminen ja edellä mainittu raja on niiden osalta korkeampi, 20 %. Velvollisuus sijoitusten hajauttamiseen pienentää sijoitusrahastoihin liittyvää riskiä ja vähentää yksittäisen liikkeeseenlaskijan vaikutusta sijoitusrahaston arvon kehittymiseen.

Sijoitusrahaston sijoitusten arvo määräytyy sijoitusten markkina-arvojen mukaan. Siten Lehman Brothersin konkurssihakemus (Chapter 11), joka heijastui lähes välittömästi Lehmanin liikkeeseen laskemien osakkeiden ja joukkovelkakirjojen hintoihin, on jo näkynyt näitä instrumentteja omistavien sijoitusrahastojen arvon kehityksessä. Lehman Brothers -ryhmään tehtyjen suorien sijoitusten markkina-arvo oli Lehmanin ilmoituksen jälkeen viikon 38 alussa enää noin 12,4 miljoonaa euroa. Osa rahastoyhtiöistä oli myös myynyt sijoitusrahastojen Lehman -sijoituksia jo elokuun lopun jälkeen ennen Lehmanin ilmoitusta. Lehman -sijoitusten arvo vaihtelee myös jatkossa näiden sijoitusten markkina-arvon mukaan ja heijastuu sitä kautta sijoitusrahastojen arvoihin.

Osa Venäjä -rahastoista keskeytti lunastukset ja merkinnät

Viime viikolla rahoitusmarkkinoiden häiriötilanne levisi myös Venäjän markkinoille, ja kaupankäynti pörseissä Venäjällä keskeytettiin. Kaupankäynti oli keskeytettynä lähes koko päivän keskiviikkona ja koko torstain. Tällä oli vaikutusta myös suomalaisiin Venäjä -sijoitusrahastoihin.

Sijoitusrahastolaki mahdollistaa sen, että rahastoyhtiö voi keskeyttää väliaikaisesti hallinnoimansa sijoitusrahaston osuuksien lunastamisen tilanteissa, jotka on mainittu sijoitusrahaston säännöissä. Monen sijoitusrahaston säännöissä tällaisena syynä on mainittu se, jos markkinapaikka, jota voidaan sijoitusrahaston sijoituspolitiikka huomioon ottaen pitää päämarkkinapaikkana, on muusta kuin ennalta arvattavasta syystä suljettu tai kaupankäyntiä on sanotulla markkinalla rajoitettu. Rahasto-osuuksien lunastaminen voidaan keskeyttää ainoastaan, kun rahasto-osuudenomistajien etu sitä erityisesti vaatii. Rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskun rahastoyhtiö voi keskeyttää väliaikaisesti Rahoitustarkastuksen luvalla rahasto-osuudenomistajien edun sitä vaatiessa.

Kaupankäynnin keskeyttäminen Venäjän pörseissä johti joidenkin sijoitusrahastojen osalta siihen, ettei sijoitusrahaston sijoituskohteiden luotettava arvostaminen sijoitusrahaston arvonlaskentaa varten ollut mahdollista. Näiden sijoitusrahastojen osalta rahastoyhtiöt katsoivat, että myöskään normaalisti poikkeustilanteissa käytettävistä rahastoyhtiön objektiivisia kriteereistä ei ole tässä tilanteessa riittävästi apua luotettavan hinnanmäärityksen toteuttamiseksi. Tästä johtuen tiettyjen Venäjälle varansa pääosin sijoittavien sijoitusrahastojen rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku ja lunastaminen keskeytettiin väliaikaisesti osuudenomistajien edun ja yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi.

Rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskun ja lunastuksen keskeyttäminen koski neljän rahastoyhtiön Venäjä -rahastojen lunastuksia ja merkintöjä.

Yritysten liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjalainojen arvostusta koskeva tarkastus sijoitusrahastoissa

Rata tarkasti kevään ja kesän 2008 aikana 24 rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen omistamien yritysten liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen arvostusta sekä rahastoyhtiöiden arvostamiseen liittyvää prosessia.

Tarkastuksella pyrittiin selvittämään sijoitusrahastoissa olevien yrityslainojen arvostuksen oikeellisuus eli sääntöjen- ja ohjeistuksen mukaisuus 31.1.2008. Lisäksi tavoitteena oli selvittää arvostamisprosessin toimivuus ja riippumattomuus sekä siihen liittyvät kontrollit sekä arvioida rahastoyhtiön antamaa sisäistä ohjeistusta.

Merkittävimmät havainnot

Joidenkin sijoitusrahastojen säännöissä korkoinstrumenttien arvostamista koskeva kohta ei ole arvostamistavan osalta riittävän yksiselitteinen eikä säännöistä aina käy selkeästi ilmi, mihin instrumentteihin mitään arvostamistapaa on ajateltu käytettävän.

Sääntöjen mahdollistamien objektiivisten periaatteiden käyttö arvostamisessa on johtanut siihen, että käytetyissä hinnoissa on merkittäviä eroja eri rahastoyhtiöiden hallinnoimien sijoitusrahastojen välillä.

Monen rahastoyhtiön sisäinen ohjeistus arvostamisperiaatteiden osalta pohjautuu itsesääntelyyn. Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry (SRY) on laatinut malliobjektiiviset periaatteet alan yhtiöiden käyttöön. Osa rahastoyhtiöistä ei kuitenkaan ole muokannut ohjeistusta omiin tarpeisiinsa. Ne eivät ole tehneet malliobjektiivisissä periaatteissa edellytettäviä yhtiökohtaisia ratkaisuja, vaan ne ovat hyväksyneet ohjeen sovellettavaksi sellaisenaan. Tätä ei voida pitää riittävänä.

Joidenkin sijoitusrahastojen sääntöjen mukaan tietyt arvostamiseen liittyvät asiat on päätettävä rahastoyhtiön hallituksessa. Käytännössä näitä päätöksiä ei kuitenkaan aina tehdä rahastoyhtiön hallituksessa.

Joiltakin rahastoyhtiöiltä ei ollut jälkikäteen saatavissa dokumentaatiota, joka tukisi niiden käyttämää arvostusta. Näissä tapauksissa arvostusperiaatteiden käytön asianmukaisuus ei ollut jälkikäteen todennettavissa. Kaikissa tapauksissa materiaalin perusteella ei ollut myöskään johdettavissa sitä, kuinka arvonlaskennassa käytettyyn arvostukseen oli päädytty.

Rahastoyhtiöt ovat monesti sisäisissä ohjeissaan ottaneet kantaa siihen, millä frekvenssillä epälikvidien sijoitusinstrumenttien hintoja tai hinnoittelun parametreja tarkastellaan. Yleisesti käytössä ollut frekvenssi oli kuukausittain, mutta tätäkin harvempia frekvenssejä havaittiin.

Rahoitustarkastuksen näkemys

Kaikille rahastoyhtiöille lähetetyssä yhteisessä tarkastuskirjeessä Rata on edellyttänyt, että yhtiöt käsittelevät kirjeen yhtiöiden hallituksessa ja ryhtyvät korjaaviin toimenpiteisiin puutteiden ja epäkohtien korjaamiseksi.

Tarkastuskirjeessä Rata edellyttää, että rahastoyhtiöt käyvät läpi sijoitusrahastojensa sääntöjen arvostamista koskevat kohdat ja täsmentävät niitä siten, että ne ovat mahdollisimman yksiselitteiset. Yhtiöiden tulee käydä läpi myös sisäinen ohjeistuksensa ja niiden tulee muokata malliobjektiivisiin periaatteisiin pohjautuvaa ohjeistustaan siten, että siinä huomioidaan rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen luonne, sijoituspolitiikka, käytettävät instrumentit ja muut sijoitusrahasto- ja rahastoyhtiökohtaiset tekijät. Rahastoyhtiön on tehtävä sijoitusrahastojen sääntöjen ja ohjeistuksen edellyttämät päätökset. Rahastoyhtiöllä tulee olla joukkovelkakirjojen arvostusmenetelmistä ja niiden käytön järjestyksestä ohje, josta käy selkeästi ilmi, mitä tahoja rahastoyhtiö joukkovelkakirjoja arvostaessaan pitää relevantteina markkinaosuolina tai hintalähteinä.

Yhtiöiden tulee saattaa arvonlaskennan ja arvostusten dokumentointi jatkossa Ratan ja SRY:n malliobjektiivisten periaatteiden edellyttämälle tasolle. Tällöin sen avulla pystytään jälkikäteen todentamaan arvostusperiaatteiden ja niiden käytön asianmukaisuus sekä selvittämään, kuinka lähtötiedoista päädytään arvonlaskennassa käytettyyn arvostukseen. Materiaalia tulee säilyttää vähintään Ratan ja SRY:n malliobjektiivisten periaatteiden edellyttämän ajan.

Ratan näkemyksen mukaan yhtiöt voivat määrittää arvostamiseen liittyvät toimintatapansa ja -prosessinsa siten, että epälikvidien instrumenttien arvoja tai arvostamisen parametreja tarkastellaan tietyin valituin väliajoin. On kuitenkin otettava huomioon pyrkimys mahdollisimman tarkkaan ja oikeaan arvoon. Tarkastelufrekvenssiä on markkinaolosuhteiden tai -tilanteen niin vaatiessa tihennettävä. Esimerkiksi tämän kevään ja kesän aikana tehdyn tarkastuksen kohteena olleiden arvopapereiden osalta kuukauden välein tai harvemmin tapahtuvaa tarkastelua ei voida pitää markkinaolosuhteet huomioon ottaen perusteltuna. Yhtiöiden on määritettävä toimintatavat sille, kuinka markkinaolosuhteiden muutokset pystytään huomioimaan jatkossa paremmin tarkastelufrekvenssin määrittämisessä, mikäli tarkastelufrekvenssiä halutaan käyttää.

Lisätietoja antaa

markkina- ja valvoja Petri Määttä, puhelin 010 831 5250.

Karkaako mopo käsistä?

Rata on tuottanut säästämiseen, lainoihin ja pikavippeihin liittyviä tehtäviä peruskoulun ysluokkalaisille. Karkaako mopo käsistä? -niminen tehtäväkokonaisuus on julkaistu Suomen Pankin Euro.fi-verkko-opintopaketissa. Tehtävissä pohditaan mopon hankkimisen rahoittamista eri keinoin. Pakettiin sisältyy lainalaskuri, jolla itse kukin voi testata, millaisiksi lainan kuukausierät muodostuvat.

Lukioiden ja ammattioppilaitosten opiskelijoille suunnatussa verkko-opintopaketin osiossa on mukana Ratan marraskuussa 2007 julkaisema Finanssihai-peli. Finanssihaissa voi testata tietojään säästämiseen, sijoittamiseen ja lainanottoon liittyvissä asioissa. Pisteitä saa sekä oikeista vastauksista että nopeudesta. Jos vastaa väärin, peli päättyy, mutta tarjoaa linkin sivulle, josta löytyy lisätietoa oikeasta vastauksesta. Aina voi kuitenkin myös aloittaa uuden pelin! Suomen- ja ruotsinkielisiä pelejä on tähän mennessä pelattu yli 35 000 kertaa.

Verkko-opintopaketti pyrkii vastaamaan yläkoulun, lukion ja ammattiopiston taloustiedon opetussuunnitelmien tavoitteisiin. Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto ry (HYOL) on tukenut työryhmää oikeantasosten tehtävien laatimisessa.

Karkaako mopo käsistä? -tehtävät ja Finanssihai ovat osa Ratan asiakasvalistusohjelmaa. Rata pitää tärkeänä, että nuoret oppivat jo koulussa, miten otetaan ja kannetaan vastuu omasta taloudesta.

Linkki tehtäviin: <http://www.euro.fi/lukioammkarkaakomopo.html>.

Lisätietoja antaa

viestintäpäällikkö Terhi Lambert-Karjalainen, puhelin 010 831 5303.
